

PS 90/15 Notulen van de vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant op 20 november 2015

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave	2
Index gesproken personen	3
Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant	5
Opening van de vergadering/vaststellen agenda	8
PS 79/15: Notulen van de vergadering van PS van 2 oktober 2015	9
PS 68/15: Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR): uitbreiding provinciale participatie	9
PS 63/15: Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2015	33
Sluiting van de vergadering	43

Index gesproken personen

Berg, H.F. van den, 23
Brunklaas, mw.drs. P.M., 11, 15, 19, 26, 27, 28, 29, 31, 32, 33, 38
Griffier, 9
Gruijthuijzen, M.P.J.M. van, 14, 15, 17, 20, 34, 36
Hageman, J.J.C., 25, 34, 36
Hattem, A.W.J.A. van, 11, 12, 13, 15, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25, 26, 27, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36
Heijman J.H.W.F., 31, 36, 37
Heijmans, N.G.L., 11, 12, 13, 19, 20, 22, 23, 24, 25, 34, 36
Kammen, mw.drs. P. van der, 34, 40, 41, 42
Klitsie, mw. drs. C.G.M., 13, 21, 24, 26, 31, 32, 33
Knoet-Michels, mw. A.J.H., 13
Koevoets, H.J.P.E., 10, 11, 16, 17, 21, 22, 24, 31, 32, 33, 41
Kuijken MSc, R.C.P., 11, 15, 25, 30, 32, 33
Maas B.L.M., 26, 27, 36
Meijer A.A., 19, 20, 24
Merrienboer, H.J.A. van, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 32, 33, 34, 35
Oosterveer, H., 28, 36, 37
Roijackers H.I., 17, 27, 28, 34, 36, 37
Sloot mw. M.A.B. van der, 16, 20, 21, 22, 34, 36
Smeulders, S.J.A.H, 34
Voorzitter, 9, 13, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34, 35, 36, 37
Vreugdenhil, ing. H.J., 30, 31, 36, 37
Wel, M.C. van der, 29, 36, 37

Lijst van de leden van Provinciale Staten van Noord-Brabant

prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS
mw. drs. C.J.M. Dortmans, griffier

Altundal MIB, N.	SP	Oss
Arts, mw. W.M.A.	SP	Eindhoven
Bakker, W.J.	PVV	Waalwijk
Berg, H.F. van den	PVV	Tilburg
Bollen G.W.	VVD	Sint Anthonis
Boon, M.C.H.	PVV	Bergen op Zoom
Brakel, mw. C.E.P. van	CDA	Veldhoven
Braspenning, A.L.J.	CDA	Strijbeek
Brunklaus mw. Drs. P.M.	GroenLinks	Raamsdonk
Burger Dirven, Drs. K.A.J.M.	VVD	's-Hertogenbosch
Claessens-Vloedgraven, mw. W.	SP	Roosendaal
Deryckere, M.N.C.R.	CDA	Tilburg
Dingemans, mw. F.M.	D66	Kaatsheuvel
Dirken, mw. A.M.W.	VVD	Hoeven
Everling, M.J.	SP	Dongen
Gruijthuisen, drs. M.P.J.M. van	VVD	Tilburg
Haaften - Harkema, mw. Drs. S.C. van	CDA	Goirle
Hageman, ir. J.J.C.	D66	Veldhoven
Hattem, A.W.J.A. van	PVV	Steensel
Heijman, J.H.W.F.	LokaalBrabant	Tilburg
Heijmans, N.G.L.	SP	's-Hertogenbosch
Hoon, mw. A.J.M. de	CDA	Etten-Leur
Jonge, R.A. de	SP	Halsteren
Kammen, mw.drs. P. van der	PVV	Tilburg
Kardol, mw. J.C.	PVV	Uden
Klitsie, mw.drs. C.G.M.	D66	Tilburg
Knoet-Michels, mw. A.J.H.	PvdA	Vlierden
Koevoets, H.J.P.E.	VVD	Bergen op Zoom
Kort, M.V. de	PvdA	Vught
Kouthoofd, T.P.D.	VVD	Eindhoven
Kuijken MSc, R.C.P.	CDA	Bergeijk
Kunst - van Suijlekom, mw. G.P.	LokaalBrabant	's-Gravenmoer
Kutlu, S.	D66	Eindhoven
Loon, A. van	CU-SGP	Veen
Maas, B.L.M.	PvdA	Netersel
Meel, J. van	SP	Bavel
Meeuwis - van Langen H.E.M.	D66	Best
Meijer, A.A.	D66	Breda
Oosterveer, H.	50PLUS	Waalre
Otters - Bruijnen, mw. Mr. S.M.	VVD	Vught
Overveld, W.A.A.M. van	50PLUS	Oudenbosch

Panhuizen A.V.
Portheine, P.
Roijackers, mw. H.I.
Roks, L.A.G.
Schüller, mw. Drs. I.J.W.
Sloot, mw. M.A.B. van der
Smeets, drs. M.E.J.
Smeulders, S.J.A.H.
Spapens, M.
Staak, W.R.van der
Steenbakkers, S.P.M.F.
Surminski, mw. M.J.G.P.
Uijlenhoet, A.
Vreugdenhil, ing. H.J.
Vugt, drs. R.J. van
Wel, ir. M.C. van der

VVD
VVD
GroenLinks
PVV
VVD
CDA
D66
PvdA
SP
SP
CDA
PvdD
GroenLinks
CU-SGP
CDA
PvdD

Tilburg
Riethoven
's-Hertogenbosch
Etten-Leur
Woudrichem
's-Hertogenbosch
Oosterhout
Helmond
's-Hertogenbosch
Boskant
's-Hertogenbosch
Hoogerheide
Rosmalen
Nieuwendijk
Woudrichem
Rijsbergen

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

vrijdag 20 november 2015

Agenda

I. Opening van de vergadering / vaststellen agenda

II. Vragenhalfuur

III. Actuele moties

IV. Stemming

77/15 Lijst ingekomen stukken voor de periode 3 oktober tot en met 23 oktober 2015.

72/15 Notulen van PS van 18 september 2015

58/15 Externe accountant PS, vervolgopdracht EY 2016

V. Bespreekstukken

69/15 Begroting 2016

57/15 Data Science: Graduate School en Cluster Initiatief

75/15 Begrotingswijziging BDU-dekkingsplan

64/15 Beleidskader Erfgoed 2016-2020

76/15 Begrotingswijziging Concept-uitvoeringsprogramma Cultuur in Uitvoering

74/15 Begrotingswijziging Uitwerkingsprogramma Deltaprogramma

VI. Sluiting

Vergadering van Provinciale Staten van Noord-Brabant

Vrijdag 20 november 2015

Voorzitter: Prof. dr. W.B.H.J. van de Donk, commissaris van de Koning/voorzitter PS

Loco-griffier: mw. Mr. K.A.E. ten Cate

Volgens de presentielijst zijn 53 leden aanwezig, te weten:

Altundal, mw. Arts, Bakker, Van den berg, Bollen, Boon, mw. Van Brakel, mw. Brunklus, Burger Dirven, mw. Claessens - Vloedgraven, Deryckere, mw. Dingemans, mw. Dirken, Everling, Van Gruijthuijsen, mw. Haafden - Harkema, Hageman, Van Hattem, Heijman, Heijmans, de Hoon, De Jonge mw. Van der Kammen, mw. Kardol, mw. Klitsie, mw. Knoet - Michels, de Kort, Kouthoofd, Kuijken, Koevoets, Kutlu, Maas, mw. Meeuwis - van Langen, Meijer, Oosterveer, mw. Otters - Bruijnen, Van Overveld, Panhuizen, Portheine, mw. Roijackers, Roks, mw. Schüller, mw. Van der Sloot, Smeets, Smeulders, Spapens, Van der Staak, Steenbakkers, mw. Surminski, Uijlenhoet, Vreugdenhil, Van Vugt, Van der Wel.

Afwezig zijn 2 leden, te weten: Van Meel en Braspenning.

Opening van de vergadering/vaststellen agenda

De voorzitter opent om 13.55 uur de vergadering.

De **voorzitter**: Dames en heren. Ik heet u allen van harte welkom in deze vergadering. Onze laatste vergadering die vrijdagavond 13 november eindigde, bleek achteraf te hebben plaatsgevonden op een gedenkwaardige en droevige dag. De eerste berichten dat er in Parijs iets aan de hand was, sijpelden in de loop van die avond door. Maar dat een dergelijke daad van barbarij en fanatieke haat zo'n indruk op ons zou maken, konden wij pas de uren daarna bevroeden. Ik wil u allen vragen bij het traditionele moment van stilte dat wij aan het begin van onze vergadering betrachten, met ons hoofd en hart te zijn bij de slachtoffers die deze beweging in Parijs maar ook op veel andere plekken in de wereld al geruime tijd maakt. Wij zijn met onze gedachten bij de slachtoffers, hun nabestaanden en misschien ook wel bij al degenen die hopen dat dit ten goede keert. Mag ik u allen verzoeken te gaan?

De vergadering neemt enkele minuten stilte in acht.

Ik wil de griffier vragen ons mededeling te doen van de ingekomen berichten van verhindering.

De **griffier**: Er is bericht van verhindering van de heer Van Meel en de heer Braspenning.

De **voorzitter**: Ik heet u allen nogmaals zeer van harte welkom. Naast de vaste bezoekers en de belangstellenden voor de specifieke onderwerpen op onze agenda heet ik de leden van de Sociëteit de Vereniging van het CDA Gemert van harte welkom. René Kuijken heeft als gastheer opgetreden. Fijn dat u belangstelling toont voor ons werk.

Voor zover u het nog niet weet, deel ik mede dat vandaag achter de colleegetafel onze collega Bert Pauli gemist wordt. Hij heeft een onfortuinlijke val gemaakt met zijn fiets en zit met veel pijn thuis op de bank te wachten tot duidelijk wordt hoe de artsen hem kunnen helpen. Dat is niets voor de leider van

een college dat Brabant in Beweging als motto heeft. Hij moet nu stilzitten en op genezing wachten. Wij leven enorm met hem mee. Wij weten hoe moeilijk dit voor hem is. Ik zal de griffier vragen de gebruikelijke grote kaart te doen rondgaan, zodat u allemaal daar iets op kunt schrijven voor Bert. Ik zal die kaart morgen persoonlijk bij hem afgeven en kijken hoe het met hem is.

Wij leven met hem mee, maar dat is de reden waarom hij er vandaag niet is.

Dames en heren. Ik stel nu de agenda van deze vergadering aan de orde. Ik stel vast dat er noch vragen voor het vragenhalfuur zijn noch actuele moties en dat wij meteen met de stemmingen kunnen aanvangen. Er staan vandaag twee bespreekstukken op de agenda.

Ik kijken even rond of iemand op- of aanmerkingen heeft bij deze agenda. Zo niet, dan wij stellen wij die vast en gaan wij nu over tot de stemmingen.

PS 79/15: Notulen van de vergadering van PS van 2 oktober 2015

Deze notulen worden per acclamatie aangenomen.

Wij gaan meteen over naar de behandeling van de bespreekstukken. Dat zijn er twee vandaag. Allereerst Statenvoorstel 68/15: Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR): uitbreiding provinciale participatie. Meteen na de behandeling stemmen wij over dit voorstel, omdat dit juridisch voor 1 december rond moet zijn. Onder het motto "comply or explain" maken wij een uitzondering op onze vaste orde die de stemming in de volgende vergadering voorziet.

Daarna behandelen wij Statenvoorstel 63/15, zijnde ons Reglement van orde.

PS 68/15: Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR): uitbreiding provinciale participatie

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. U zei het eigenlijk al, de behandeling van dit onderwerp is wat bijzonder. Je zou bijna kunnen spreken van een turbobesluit, maar wij gaan het toch maar even degelijk en goed doen. Het was vorige week al aan de orde in een informatiebijeenkomst en ligt nu reeds ter besluitvorming voor in PS. Ik denk dat het goed is om de ambtenaren die binnen een week al onze technische vragen, en dat waren er toch nog wat, hebben beantwoord en op die manier ervoor gezorgd hebben dat wij nu goed beslagen ten ijs komen en dit stuk kunnen behandelen.

Tijdens de hoog conjunctuur vóór de afgelopen crisis leek het een goed idee. Wij hebben voor 216 miljoen euro gesaneerd in de intensieve veehouderij, kassen, lege stallen en andere bebouwing in buitengebied, ook militaire complexen. Wij zouden dat geld gaan terugverdienen via opslag op kavels die uitgegeven werden opdat mensen huizen konden bouwen op een mooie plek. Ik heb begrepen dat dit inmiddels voor ruim de helft is gelukt. Er is echter nog een restant. Het gaat hier meestal om grote bedragen. Er is nog een kleine honderd miljoen te gaan, voorwaar de nodige pecunia!

De laatste jaren zien wij echter dat de woningbouw nogal tot stilstand is gekomen. Daardoor is de opbrengst voor de ruimte-voor-ruimteregeling veel minder geweest. Het is goed dat er nu nieuwe mogelijkheden zijn en de woningmarkt zich herstelt en dat die ook in Brabant opnieuw in beweging komt zoals het zich laat aanzien.

Wat waarschijnlijk wel aan de orde is, is dat het na eerst al die jaren van hoogconjunctuur en daarna de jaren van bezinning waarschijnlijk ook in de woningbouw zal gaan om kleine projecten en dus ook om kleinere kavels, wellicht met een lagere en meer flexibele prijs voor die titels, zoals dat heet. Dit is een goed voorbeeld van het aanpassen van beleid aan de nieuwe werkelijkheid.

Wij hebben nog een aantal vragen bij dit Statenvoorstel. Uit alle antwoorden op de vragen van de verschillende fracties is ons niet duidelijk geworden waar de schoen wringt als de BNG (Bank Nederlands Gemeenten) deelneemt aan de ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte. BNG wordt uitgekocht terwijl toen eerder twee andere partijen werden uitgekocht, BNG heeft aangegeven

door te kunnen. Kennelijk is de doorzettingsmacht die naar wij begrijpen het gevolg is van het meerderheidsaandeel van de provincie Noord-Brabant in deze ontwikkelingsmaatschappij reden om een andere kant uit te gaan, of in ieder geval reden om vast te stellen dat er sprake is van belangenverstremgeling. Wij hebben hierop graag een toelichting van GS. Het komt ons namelijk voor dat het weleens een mooie deal zou kunnen zijn voor BNG. BNG komt af van zijn risicovolle investering en kan gewoon weer verdergaan. Toen wij het vorige maand hadden over de lening aan BNG, bespraken wij nog hoe de bank zijn tier 1 kapitaal moest versterken en uitbreiden. Tier 1 is een moeilijk woord voor vast kapitaal en betere solvabiliteit. Wellicht is dat de achterliggende gedachte? Wij horen het graag.

Wij zien ook dat er sprake is van herfinanciering. Dat is ook nodig want zoals ik al zei, er moet nog een aantal zaken gedaan worden. Het is goed om die te herfinancieren. Het is ons echter niet duidelijk waarom dat bij een provincie als Noord-Brabant die bekend staat als een van de rijkere provincies met veel geld, moet gebeuren met vreemd vermogen. Wellicht kunnen GS opheldering daarover geven? Als je 50 miljoen euro moet financieren, kun je dat volgens ons heel gemakkelijk doen vanuit de gelden die provincie voorhanden heeft. Waarom zou je rente betalen en het geld dat de provincie overhoudt naar de schatkist brengen waar je bijna geen rente krijgt. Dat gaat immers naar de 0% en wij verwachten dat je voor externe financiering toch iets meer zult moeten betalen. Is dat wel slim genoeg omgaan met ons Brabantse geld?

Een ander punt is dat wij een partnerschap moeten aangaan met gemeenten. Wij bouwen natuurlijk niet voor de provincie maar je bouwt wel altijd in een gemeente. De betreffende kavels liggen altijd in een gemeente. De gemeenten moeten dus ook iets doen. Zij moeten meewerken, want die woningen moeten gebouwd kunnen worden op een goede plek en daarvoor is medewerking van de gemeente nodig. Dat ligt voor de hand, maar wij vragen ons wel af of alle gemeenten wel willen meewerken aan de ruimte-voor-ruimteregeling. Ik heb zojuist gezegd dat er al jaren sprake is van een stagnering in de woningbouw. Ik ken gemeenten die behoorlijke grondposities hebben en graag willen dat daarop gebouwd wordt. Is deze regeling eigenlijk geen concurrentie voor de grondpositie van de gemeenten? Hoe gaan wij gemeenten werkelijk stimuleren? Zij krijgen inderdaad een stimuleringsbijdrage als zij meer dan 30 kavels in die regeling brengen, maar dat is nogal wat. Als de gemeenten dat inderdaad doen, zijn zij dan ook zo gewillig om degene die wil gaan bouwen, ter wille te zijn en medewerking te geven om op een soepele wijze de bouwtitel om te zetten in een bouwvergunning?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik geloof dat het een afsluitend geheel is. De heer Koevoets sprak over samenwerking met gemeenten. Twee eerdere partners zijn al afgevallen en nu de BNG. In eerdere discussie hebben wij gehoord dat gemeenten niet willen meewerken omdat zij de afdracht gewoon te hoog vinden. Het lijkt erop dat de provincie Brabant in dezen alleen staat. Is de heer Koevoets van mening dat wij eigenlijk moeten stoppen met dit proces en/of dat wij projecten met een dergelijke risico niet zouden moeten nemen?

De heer **Koevoets** (VVD): Het is zeker lastig, mijnheer Van der Wel. Wij hebben nu eenmaal te maken met de situatie dat wij al voor 216 miljoen euro gesaneerd hebben en dit geoormerkt hebben voor de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte. Wij hebben nu een keuze. Ben je optimistisch over de toekomst en over de woningbouw in Noord-Brabant, wil je daaraan bijdragen en mensen een kans geven om zich te vestigen op een mooie plek in Brabant? Ik snap dat je dit ook op andere manieren kunt doen. Maar het is een feit dat de investering gedaan is en dat wij nu zoeken naar manieren om die investering terug te verdienen. Je kunt afscheid nemen en dan moet je je verlies nemen, maar wij zijn liever optimistisch en gaan voor het terugverdienen. Ik ben het met u eens dat bepaalde partijen er niet meer bij betrokken zijn, maar we horen graag van GS hoe dat zit bij de BNG.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Bij de discussie vorig jaar werd duidelijk dat die andere partijen afhaakten vanwege het rendement. Dat is toch een teken aan de wand? Als de ratten het zinkende schip verlaten, moet je ook zelf gaan nadenken. Ik zeg trouwens niet dat die partijen ratten zijn, ik gebruik het woord ratten in spreekwoordelijke zin.

De **voorzitter**: Begrijpelijk voor de Partij voor de Dieren, maar wilt u tot een afronding komen?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Hoe ziet u dit nu, mijnheer Koevoets? Gemeenten kunnen prima zelf ontwikkelen buiten deze regeling om. Zij hebben de kosten helemaal zelf in de hand. Wat voor incentive wilt u nog geven zodat gemeenten wel met ons gaan samenwerken?

De heer **Koevoets** (VVD): Dat was ook een vraag van mij. Welke incentive is er voor die gemeenten om hieraan mee te werken? Ik heb gelezen dat er nog een substantieel bedrag beschikbaar is voor gemeenten die meerdere kavels doen. Dat kan een incentive zijn. Wij willen bijvoorbeeld van GS weten op welk moment die incentive verleend wordt. Gebeurt dat op het moment dat er daadwerkelijk gebouwd gaat worden, of wordt dat gedaan als die titel is uitgegeven? Dat antwoord is voor ons van belang in dezen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Mijnheer Koevoets, ik hoor u zeggen dat u er positief tegenaan wilt kijken. U stelt nu ook een aantal vragen over de businesscase. Is het wel een businesscase? Althans zo hoor ik het een beetje. In de vorige periode was het uw gedeputeerde die voorstelde om twee van de vier partijen uit te kopen. Uw fractie heeft daar ook vóór gestemd. Nu gaat de derde partij er waarschijnlijk uit. Gaat u nu aangeven wat u daar werkelijk van vindt?

De heer **Koevoets** (VVD): Ik wil graag nogmaals horen van GS welke argumenten hier spelen en wie het initiatief neemt om deze beweging te maken. Is het een initiatief van de BNG of is het een initiatief van de provincie? De provincie wil uit deze regeling een opbrengst halen van 100 miljoen euro. Dat kan dus nooit het rendement zijn voor de BNG maar wel voor de provincie. Ik kan mij voorstellen dat daardoor enige ongelijkheid ontstaat.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Dat snap ik, maar ik verwees naar de vorige periode toen de VVD ervoor was om die twee andere partijen uit te kopen. Dat heeft echter niet opgeleverd wat verwacht werd, want er ligt nu een vervolgvorstel. Hoe denkt de heer Koevoets nu over dat voorstel van de vorige periode waartegen zijn fractie "ja" gezegd heeft.

De heer **Koevoets**(VVD): Wij hebben dat besluit beoordeeld op de merites die toen voorlagen en hebben toen gemeend geen bezwaar te moeten maken. Wij denken ook dat je met een kleinere club meer meters kunt maken op zo'n punt. Wij zaten toen ook nog volop in de crisissfeer en vonden dat het ook voor handen lag. Wij vragen ons wel af waarom de BNG er nu uit wil, ook gezien onze relatie met de BNG.

Voorzitter. Ik ga afsluiten. Wij vragen het college wanneer die stimuleringsbijdrage aan gemeenten wordt uitbetaald. Ik zou mij kunnen voorstellen dat een gemeente op het moment dat die titel is verleend aan degenen die wil bouwen, dat geld zou kunnen krijgen. Die bouwer kan dan echter nog niets. Wij komen ook op voor de Brabander die daar dan uiteindelijk een woning wil bouwen. Het zou daarom prettig zijn als de betreffende gemeenten ook enigszins gestimuleerd worden om een bouwvergunning te organiseren, natuurlijk passend binnen alle van toepassing zijnde wettelijke kaders. Wij kennen gevallen waarbij dit lastig is.

Dit zijn onze vragen en wij wachten graag de antwoorden van GS af.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Achteraf is het mooi wonen.

De Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR) is in 2001 opgezet om stallen, kassen en ander vastgoed in het buitengebied op te ruimen. Doel was om de verstening van het buitengebied tegen te gaan en misschien zelfs verder terug te dringen. Het geld dat gebruikt is voor deze landschapsverbetering zou worden terugverdiend met de verkoop van woningbouwkavels in het buitengebied. Al in 2004 kwam de constructie onder druk te staan. De verkoopprijs van de kavels is namelijk erg afhankelijk van de woningmarkt, het aanbod van kavels door de gemeentes en wetgeving van het Rijk. Toen de crisis uitbrak in 2007 is de ORR verder in zwaar weer geraakt. In oktober 2014 stonden wij hier ook op deze plek om te spreken over de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte.. Toen kocht de provincie Grontmij en de NIBC bank uit voor 18 miljoen euro. Toen golden grofweg dezelfde argumenten als nu. Een van de argumenten was dat bij uitkoop niet langer sprake is van conflicterende belangen. De provincie wil lage kavelprijzen om haar investering snel terug te verdienen, maar de partners wilden een hoog rendement. Sterker nog er was sprake van een boeteclausule voor rekening van de provincie indien het rendement niet zou worden gehaald. Het uitkopen van deze partners betekende meer flexibiliteit qua prijs en diversiteit in het uitgeven van de kavels. Het rendement kon daarbij ondergeschikt gemaakt worden. Een ander argument was dat participeren in de ORR op dat moment niet aantrekkelijk was voor marktpartijen. Het vervangen van de partners was niet echt een optie en failliet laten gaan is ook geen optie, want dan gaan we voor 103 miljoen euro de boot in.

Volgens mij is er nu wel een verschil met de vorige keer. De vorige keer was het kiezen tussen twee kwaden: niets doen zou geld kosten, wel iets doen kostte ook geld. Van deze noodzaak lijkt nu iets minder sprake, of ziet GS dat anders? De uitkoop van de BNG lijkt minder een noodzaak en meer een strategische keuze. Het CDA heeft overigens wel begrip voor deze keuze. Aan PS wordt vandaag gevraagd wensen en bedenkingen te uiten. Bedenkingen hebben we zeker. Het CDA heeft de volgende vragen: Moet de provincie een borgstelling van 50 miljoen euro afgeven om de resterende 103 miljoen euro extern te financieren of kunnen wij die 103 miljoen euro ook zelf financieren? Nu kiest de provincie ervoor om een borgstelling af te geven. Waarom deze keuze? Is een borgstelling überhaupt nodig? Banken financieren immers al en wat maakt de uitkoop van 1 extra eigenaar nog uit? Loopt de financieringstermijn soms af? Bij herfinanciering is misschien sprake van een andere realiteit met andere voorwaarden. Welke zekerheden hebben de banken? Zijn de gronden onderpand? En hoeveel zijn deze nog waard? Welke juridische opeisingsgrond is er vanuit de banken? Kan het CDA aannemen dat deze borgstelling onderdeel wordt van de risicoparagraaf inclusief de kans dat er een beroep wordt gedaan op deze borgstelling? 50 miljoen euro is immers niet niks. Deze kans kunnen we nu nog nergens uit opmaken.

Nu we stil hebben gestaan bij het verleden en het nu, is het ook goed om even de blik op vooruit te zetten. Het is frappant om te zien dat de maatregelen die ten grondslag lagen voor deze ORR nu weer actueel worden. Er dreigt immers een enorme leegstand op het platteland. Wij hebben met deze regeling nu ongeveer 2 miljoen m² opgeruimd. De universiteit van Wageningen heeft becijferd dat er in 2030 nog ongeveer 16 miljoen m² leegstaat. Deze maatschappelijke opgave verdient ook nu weer onze aandacht. Ik kan mij ook voorstellen dat het niet heel wijs is om een vergelijkbare constructie aan te gaan. Ik hoor graag wat de gedeputeerde vindt van deze problematiek.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Als u het goed vindt, spreek ik vanaf mijn plaats want ik zit stevig na te denken of ik nog extra vragen heb voor het college. Het antwoord daarop is "nee". Ik wacht graag de reactie van het college af en zal eventueel in tweede termijn mijn reactie geven.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Gevraagd wordt geen wensen en bedenkingen bij de voorstellen te uiten en akkoord te gaan met de uitkoop van de Bank Nederlandse Gemeenten. Wensen en bedenkingen heeft de PVV fractie daarbij echter wel degelijk. Het resultaat van de Ruimte-voor-Ruimteregeling was het afgelopen jaar 1,5 miljoen euro, zo is uit de technische vragen te becijferen. Tegelijkertijd wordt er 1,5 miljoen euro per jaar uitgegeven aan organisatiekosten. Op

deze manier wordt het wel een zaak van erg lange adem om 103 miljoen euro terug te verdienen en heeft het meer weg van de processie van Echternach: iedere 3 stappen vooruit, weer 2 achteruit, maar in dit geval misschien zelfs 2 stappen vooruit en 3 achteruit, als op het eind van de rit de provincie ook nog het beoogde maximale risico van 15,1 miljoen euro voor haar rekening krijgt.

De vraag is dan ook, of deze regeling in de huidige vorm niet trekken aan een dood paard is. Waarom zou het in het vervolg wel succesvoller worden? Of worden de risico's en politieke verantwoording alleen maar naar de verre toekomst - naar 2033 - vooruitgeschoven? Waarom zou het voor onze provincie nu wel een succes worden, terwijl de BNG er geen heil meer in ziet?

Ten aanzien van de risico's is het ook van belang de opmerkingen van onze accountant in de op 5 november jl. verschenen tussentijdse controle ter harte te nemen. Ernst & Young stelt dat met name de dossiers rondom de toekomst van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR), de Tuinbouw Ontwikkelings Maatschappij (TOM) en het Pivot park Oss een hoger risicoprofiel kennen. De accountant vraagt aandacht voor de tijdige opvolging van de formaliteiten vanuit de governance rol van GS, met als voorbeeld het feit dat de vastgestelde jaarrekeningen 2014 van deze partijen tot op heden nog niet beschikbaar zijn. Ernst & Young wil zo vroeg mogelijk in gesprek met de accountants van deze ontwikkelingsbedrijven om de risico's en waarderingen zo goed mogelijk in te schatten. Graag willen wij duidelijkheid van GS wat zij gaan doen om deze problematiek aan te pakken.

Verder wordt in de beantwoording van de technische vragen aangegeven dat de benodigde expertise inmiddels binnenshuis aanwezig is, maar tegelijkertijd is er ook nog sprake van inhuur van externe deskundigen. Hoe zit het nu precies, in hoeverre is er voldoende expertise in huis? Graag een reactie van GS.

Een volgende bedenking van onze fractie is dat bij de behandeling van de Verordening Ruimte op 10 juli jl. gedeputeerde Van Merrienboer aangaf niet te kunnen toezeggen dat vanuit de beleidsregel Ruimte-voor-Ruimte nooit provinciale middelen beschikbaar zullen worden gesteld voor het saneren van militaire complexen ten behoeve van asielzoekerscentra. En niets is te gek om de asielwaanzin te faciliteren: op 10 november maakte de gemeente Landerd bekend 25 nieuwe huizen te willen bouwen om asielzoekers te huisvesten. De ruimte-voor-ruimteregeling was tot nu toe bedoeld voor ontwikkeling en verkoop van ruime woningbouwkwavels. Inmiddels is echter sprake van differentiatie in kavelgroottes en verlaging van prijzen. Kunnen GS uitsluiten dat RvR-kavels worden ingezet voor huisvesting van asielzoekers of dat met gemeenten afspraken worden gemaakt voor inzet van RvR-kavels voor huisvesting van statushouders of anderszins opvang van asielzoekers?

Als verdere wensen noemt de PVV nogmaals het beperken van organisatiekosten, bijvoorbeeld door de ORR bij de BOM (Brabantse Ontwikkelingsmaatschappij) onder te brengen. Ook het eerder voorgesteld onderzoek van de Zuidelijke Rekenkamer (ZRK) naar dit dossier blijft noodzakelijk.

Gelet op de weinig overtuigende onderbouwing neigt de PVV fractie naar tegenstemmen. Als de Staten in meerderheid tegenstemmen, betekent dit dat de samenwerking met BNG blijft voortbestaan. Kunnen GS aangeven wat de concrete consequenties zijn indien PS vandaag niet instemmen met dit voorstel?

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Vandaag bespreken wij de uitbreiding van de provinciale participatie in de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte. Op 31 oktober 2014 hebben we een soortgelijk besluit genomen als Provinciale Staten en hebben wij het belang van Grontmij en de NIBC in de ORR voor 18 miljoen euro overgenomen. Vandaag ligt het besluit voor om de derde partner de BNG-Gebiedsontwikkeling (BNG-GO) uit te kopen voor 8,6 miljoen euro onder dezelfde condities. Het primaire belang voor de provincie is het terugverdienen van de resterende 103 miljoen euro. Marktpartijen haken af nu er geen of onvoldoende rendement behaald wordt door de ORR. Wij hebben hierover een aantal vragen voordat wij kunnen besluiten of wij geen bedenkingen hebben bij het geheel.

Mijn vragen lijken een beetje op de vragen van de VVD, maar ik had ze al geformuleerd voor mijzelf.

Vraag 1: Kan de gedeputeerde toelichten waarom de BNG-GO na maanden onderhandelen over de nieuwe governancestructuur en de nieuwe businesscase alsnog afhaakt. In de toelichting staat: "De belangen lopen te veel uiteen". Ik vind dit een cryptische omschrijving en wil hierover graag duidelijkheid.

Vraag 2: Kan de gedeputeerde tevens toelichten op wat voor manier de kans vergroot wordt om die 103 miljoen euro terug te verdienen zonder de BNG-GO? Op welke wijze wordt de provinciale doorzettingsmacht nu echt vergroot?

Vraag 3: Het college stelt dat Grontmij en NIBC voor marktconforme prijs zijn uitgekocht. BNG-GO wordt onder dezelfde condities uitgekocht en daarom stelt het college dat ook dit marktconform is, maar er zit wel een heel kalender jaar tussen met heel veel ontwikkelingen. Hoe zeker is het college van de marktconformiteit? Een afgeleide vraag is: Hebben de marktpartijen verlies geleden op deze uittrekking of zijn zij er neutraal dan wel positief uitgesprongen?

Vraag 4, ook die is eerder gesteld. Een nieuwe businesscase maakt nieuwe afspraken noodzakelijk over de financiering door een bank. De provincie stelt voor borg te staan voor de financiering van 50 miljoen euro. Een klein jaar geleden hebben wij over het Agrofoodcluster Dinteloord een vergelijkbaar besluit genomen, maar toen stelde de provincie zelf het geld beschikbaar. In deze situatie doen wij het anders. Kan de gedeputeerde aangeven waarom er in eenzelfde situatie verschillend wordt opgetreden? Waar is die dekking van de 50 miljoen euro voorzien? Is dat in het Ontwikkelbedrijf of in de algemene reserve?

Ook vraag 5 sluit aan bij eerdere vragen. Medewerking van gemeenten is noodzakelijk. Gemeenten hebben bouwkavels en krijgen omgekeerd een vergoeding van de provincie voor hun medewerking. Is er overleg geweest met de gemeenten over deze nieuwe flexibele aanpak en over het verlagen van de afdracht naar de gemeenten? Zo ja, wat waren de reacties van de gemeenten? Zo nee, hoe gaat het college de communicatie met de gemeenten oppakken?

Vraag 6: In het verleden zijn met gemeenten bestuursovereenkomsten gesloten over de Ruimte-voor-Ruimte-aanpak om hun medewerking te borgen. Moeten er met deze aanpak nu opnieuw bestuursovereenkomsten worden afgesloten? Wat betekent dit in de tijd en is dit een belemmering voor de voortgang van het Ruimte-voor-Ruimteproces?

Ik realiseer mij dat het veel vragen zijn. Ik reken op een heldere beantwoording en zal in tweede termijn terugkomen op ons standpunt.

De heer **Maas** (PvdA): Voorzitter. Is er wel een keuze? Door de verslechterde marktomstandigheden is de businesscase van de Ontwikkelingsmaatschappij de afgelopen jaren onder druk komen te staan. De belangen van de participanten lopen steeds meer uiteen. Door de veranderde vastgoedmarkt is meer flexibiliteit in prijsstelling nodig wat meer mogelijkheden geeft om passende afspraken per gemeente te maken. Een logisch gevolg hiervan is dat de hoogte van de stimuleringsbijdrage aan gemeenten naar beneden bijgesteld worden, o.a. om het resultaat voor de provincie beter te laten uitpakken.

Door zelfstandig verder te gaan heeft de provincie meer doorzettingsmacht en is de verdeling tussen risico en rendement beter af te stemmen om de eerder uitgekeerde saneringskosten terug te verdienen. Wel vindt de PvdA belangrijk dat naast de gemeente ook marktpartijen op projectniveau betrokken worden bij de uitvoering van de Ruimte-voor-Ruimtesystematiek.

Als enige participant in de ORR zal de provincie er op aansturen de businesscase volledig af te ronden. In een groot aantal gemeenten zijn in het verleden veel problemen opgelost dankzij de saneringen bij de intensieve veehouderij. Het terugverdienen van de kosten die daarmee zijn gemoeid, is een gezamenlijke verantwoordelijkheid. Het opnieuw onder de aandacht brengen bij gemeenten van het feit dat de inkomsten uit Ruimte-voor-Ruimteregeling geen "winst" betekenen voor de provincie, maar de "aflossing van een openstaande hypotheek" is noodzakelijk en verdient onze blijvende aandacht. Wij hebben dus weinig keuze in dezen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Vandaag dan eindelijk wederom Ruimte voor Ruimte op de agenda. Vorig jaar oktober bespraken wij hoe de regeling vlot getrokken kon worden. Het argument was toen dat door het uitkopen van twee van de vier partijen de provincie meer doorzettingsmacht zou krijgen. Dit kostte de provincie 18 miljoen euro. Grontmij en NIBC kwamen er goed vanaf en de provincie bleef achter met het risico. GroenLinks stemde toen tegen, omdat zij het voorstel slecht onderbouwd vond. De motie van GroenLinks waarin GS gevraagd werden te komen met een uitgewerkte businesscase en die in januari 2015 aan PS voor te leggen, werd unaniem door de Staten aangenomen.. We kunnen nu constateren dat de motie niet is uitgevoerd en we meer dan een jaar verder zijn.

Nu ligt er het voorstel om de laatste partner ook uit te kopen voor 8,6 miljoen euro en een borgstelling van 50 miljoen euro af te geven aan de banken waar de ORR het geld van gaat lenen. Maar zodra de BNG is uitgestapt, is er helemaal geen verschil meer tussen ORR en provincie. Dan is het een vestzak-broekzakconstructie geworden en zijn alle risico's voor de provincie.

Wij als GroenLinks hebben bij het uitkopen van de twee andere partijen een aantal bedenkingen geuit, die we nu ook hebben bij het uitkopen van de derde partij. Immers, destijds bij het instellen van de Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte was een belangrijke reden om de provincie een minderheidsaandeel te laten hebben, gelegen in het feit dat de provincie verschillende belangen heeft en bij een aantal beslissingen met de meerderepettenkwestie zit. Dat kan zijn als beschermer van natuur of landschap en inrichting van de ruimte. De doorzettingsmacht van de provincie om de investering van de sloop van stallen en kassen terug te verdienen, kan dus op gespannen voet komen te staan met andere provinciale belangen. Wanneer kies je waar voor? Hoe hiermee omgegaan zal worden, weten we nog steeds niet want er ligt geen kader voor.

Wij vinden het belangrijk om daar meer informatie over te krijgen, zodat wij hier onze controlerende rol kunnen uitoefenen: een uitgewerkt, overall businessplan waarvan Provinciale Staten kennis kunnen nemen en waaraan wij de lijst van projecten van het Ontwikkelbedrijf jaarlijks kunnen toetsen bij de P & C-cyclus. Dit is nu redelijk onmogelijk waardoor de risico's heel lastig te volgen zijn.

De heer **Kuijken** (CDA): Heeft mevrouw Brunklaus de samenvatting van het businessplan gezien dat bij de stukken zat?

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Dat heb ik zeker gezien, maar dat gaat alleen over financiën en niet over de ruimtelijke aspecten en daarover heb ik het.

De heer **Kuijken** (CDA): Het feit dat er een samenvatting is, betekent ook dat er een businessplan is. Ik hoor mevrouw Brunklaus echter zeggen dat die businesscase er nog niet is en dat zij daar zo lang op moet wachten. Zij kan die dan toch gewoon opvragen?

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Goed, dat ter kennisname.

In het Statenvoorstel domineert het economisch-financiële belang. Het gaat erom dat we die nog openstaande 103 miljoen euro gaan terug verdienen. Natuurlijk is dat belangrijk en moet daarvoor een realistisch bedrijfsplan worden opgesteld. Maar laten we daarbij niet uit het oog verliezen wat het doel was van de hele regeling: slopen van stallen, kassen en overtollige bebouwing om zo verrommeling van het buitengebied tegen te gaan. Wij zien nu echter al grote gebouwen in het buitengebied op kavels van ruimte-voor-ruimte. De vraag is of de regeling dan wel zo effectief is. Op onze vraag of dit niet nog meer intensieve veehouderij in de hand werkt, lezen we als antwoord dat de stallen toch al leeg stonden en gebruikt worden als opslag. En dat geldt ook voor de leegstaande kassen. Men wacht op een goed aanbod. De voorfinanciering was alweer een subsidie aan boeren, maar nu om oude gebouwen kwijt te raken.

Wat ons betreft zou het resultaat van de Ruimte-voor-Ruimteregeling moeten zijn dat er een betere omgeving met meer natuur moeten zijn, naast het terugverdienen van de voorfinanciering. Helaas lezen we daar niets over.

Om de regeling weer aan de gang te krijgen, stellen GS ook voor om de afdracht aan gemeenten te verlagen en flexibele afspraken over de verkooptitels te maken. Daartegen hebben wij geen bezwaar, maar als gemeenten minder krijgen waarom zouden zij dan toch enthousiast raken om weer mee te doen? Wij hebben dezelfde vraag als de VVD. Hoe staat het met de concurrentie met de gemeenten die zelf ook met veel bouwgrond zitten die ze graag aan de man willen brengen? Waarom zouden mensen geïnteresseerd zijn in het kopen van dure Ruimte-voor-Ruimtekavels kavels en titels als zij elders goedkoper terecht kunnen? Gaat dit voorstel werkelijk een oplossing bieden of wordt er weer geëxperimenteerd?

In de bijlage bij het Statenvoorstel wordt gesproken over het maken van een behoedzame businesscase en het gaan inspelen op de huidige marktomstandigheden. Dat klinkt logisch, maar het is daarbij hard nodig dat wij als Staten de echte businesscase te zien krijgen, zodat we dit dossier heel goed kunnen beoordelen. Dat is nog steeds niet het geval en dat is niet uit te leggen. Het gaat immers om heel veel geld voor een lange periode.

Zonder businesscase kunnen wij als PS niet beoordelen of de risico's niet wederom naar de toekomst worden doorgeschoven.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. De vraag is of wij wens en bedenkingen willen uiten bij het voorstel inzake de ORR. Wij hebben wel degelijk grote bedenkingen bij de aangegeven koers. De kosten zijn al benoemd. Zoals de PVV al opmerkte: netto is er in een jaar niets verdiend, tenminste zo lijkt het uit de antwoorden op de vragen. Wij maken ons inderdaad zorgen over de terugverdiëntijd.

Even voor de duidelijkheid: de locaties van kavels die gemeentes aanbieden houden geen verband met de locaties waar stallen/kassen zijn uitgekocht. In die zin heeft de gemeente heel veel vrijheid bij het zoeken naar kavels.

Het geld voor het opkopen van stallen en kassen is al uitgegeven. We hebben gewoon verlies geleden. De vraag is nu of de uitkoop iets opgeleverd heeft. Hierover zijn de meningen verdeeld, dat horen wij hier ook.

Er is opnieuw leegstand in het landelijk gebied en er is ook een gebrek aan interesse voor de Brabantse glastuinbouwlocaties. Of de verrommeling nu inderdaad tot stand is gebracht, is nog maar de vraag.

Wat willen we als Staten nu nog bereiken, behalve het geld terugverdienen? Wij maken ons zorgen om de aangepaste koers van kleinere kavels op uitzonderlijke locaties. Meer huizen leveren ook meer druk op de omgeving. Het gaat er ons om dat we het buitengebied, met name natuur, blijven beschermen en voor ons wegen deze belangen zwaarder dan het terugverdienen van het geld.

Onze vragen aan GS zijn:

- Wat kunnen we nu verwachten met het nieuwe beleid?
- Hoe wilt u concurreren met gemeentes die toch al kunnen en mogen bouwen?
- Welke termijn stelt u aan de terugverdiëntijd?

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Ik zou de heer Van der Wel willen vragen of ik hem goed begrepen heb toen hij zei dat wij die woningbouw niet meer moeten doen, het verlies maar moeten nemen en dat de Brabanders dat verlies van 103 miljoen euro maar moeten slikken. Is dat wat hij zegt?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Op het moment dat je een risicovol project aangaat, accepteer je dat dingen kunnen mislukken. Wij willen niet koste wat het kost dingen doorzetten. Wat levert het de facto op? Enerzijds verdient de provincie geld terug en anderzijds wordt aan gemeenten gevraagd om op bijzondere locaties dingen te ontwikkelen. Wij zien als teneur dat op die bijzondere locaties nu

kleinere kavels worden aangeboden. Er komt dus meer druk op die bijzondere locaties en dat willen wij absoluut niet. Als je de "natuurkosten" meeweegt, kom je misschien wel negatief uit. Wij denken: laten wij een pas op de plaats maken, het risico nu accepteren, niet blijven doorgaan om misschien over zes maanden weer een nieuw plan te krijgen.

De heer **Koevoets** (VVD) De heer Van der Wel zegt "het risico nu accepteren". Als wij nu zeggen: niet doen, dan is er volgens mij van risico geen sprake meer. Accepteert u nu keihard om de rekening van 103 miljoen euro neer te leggen bij de Brabantse burger?

De heer **Van der Wel** (PvdD): Sterker nog, toen wij de vorige keer spraken over de overname van de andere aandelen, is er ook gezegd: laten wij kijken naar een exitscenario. Wij zijn daar heel sterk voor.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Enkele weken geleden waren wij met een vijftal fracties met de ORR op werkbezoek. Wij hebben bepaalde projecten bezocht en ook gezien wat er allemaal al gerealiseerd is in Brabant. Het is belangrijk ook dat element goed voor ogen te houden. Het gaat immers ook om kwaliteit. Ik heb mooie projecten gezien maar ook zaken die misschien iets minder geslaagd waren. Het is goed om dit mee te nemen, want dat raakt aan de toekomst van de regeling Ruimte-voor-Ruimte.

In 2009 was ik betrokken bij de toenmalige herziening van de regeling. Wij hebben toen tegengestemd om twee belangrijk redenen. Op de eerste plaats omdat de regeling BIO (Buitengebied in ontwikkeling) werd afgeschaft waarvan met name gemeenten in heel Brabant konden profiteren en op de tweede plaats omdat de provincie ervoor koos om met grote kavels snel het geld en veel rendement terug te halen en terug te verdienen. Dat waren voor ons twee kernthema's en op basis daarvan hebben wij tegengestemd. De derde reden was overigens dat er weinig sturing was van PS door de partijen die erbij betrokken waren.

Het voorliggende voorstel haalt wel twee van die argumenten weg. Door de uitkoop van de laatste participant krijgen wij weer flexibiliteit om er beleidsrijk mee om te gaan. Wij krijgen ook de mogelijkheid om maatwerk te bieden en samen met gemeenten op te trekken. In dat opzicht zitten er goede elementen in het voorstel. Ik wil wel het antwoord op de diverse vragen op financieel gebied afwachten. Ik ben daar erg benieuwd naar.

Wij hebben wel een bedenking bij de afbouw van de stimuleringsbijdrage aan gemeenten. Er waren afspraken met gemeenten en gemeenten hebben stevige bijdragen geleverd om boven die 30 uit te komen en daardoor te kunnen profiteren van de stimuleringsregeling. Is het dan wel eerlijk om die nu zo stevig af te bouwen? Ik hoor graag het antwoord van de gedeputeerde. En hoe gaat het als gemeenten gaan fuseren? Mogen de aantallen dan bij elkaar worden opgeteld? Ik ben daar heel benieuwd naar.

Wij zien dat er een hypotheek ligt van 103 miljoen euro. De heer Koevoets gaf dat net al aan. Maar weten wij eigenlijk nog wel waarvoor het was? Ik hoor dat wel terug in de Staten, maar als ik praat met gemeenten weten zij nauwelijks meer waar die sanering van 2001 voor was en waarop wij nu eigenlijk investeren. Hoe moeten wij in de toekomst omgaan met de regeling Ruimte voor Ruimte. Biedt deze regeling nog wel de gewenste ruimtelijke kwaliteit die wij daarmee willen realiseren? Tegelijkertijd vinden wij ook dat de lusten en de lasten in dezelfde regio moeten vallen. Hoe kun je gemeenten in West-Brabant uitleggen dat zij gestimuleerd worden om ruimte-voor-ruimtetoningen te bouwen, terwijl daarvoor met name in Oost-Brabant de afbouw heeft plaatsgevonden.

Vanuit de beleidsvrijheid zeg ik dat het een goed voorstel is, maar ik wil daaraan wel koppelen het verzoek om in de toekomstige periode met elkaar de discussie aan te gaan over de vraag hoe wij de ruimte-voor-ruimteregeeling gaan inzetten, hoe hard wij die 103 miljoen euro willen maken, of wij die helemaal terug willen verdienen of zijn we bereid te kijken hoe wij hiermee beleidsrijk aan de slag kunnen gaan en daarbij de vraagstukken die in de toekomst op ons afkomen daarbij te betrekken. De

heer Kuijken sprak daar ook over. Ik zou graag die discussie aangaan, maar daarvoor heb ik wel flexibiliteit nodig binnen de regeling. Die elementen kunnen wij steunen maar wij wachten nog graag de beantwoording van met name de vragen van D66 af.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Ik zet mijn beroemde kort zijn ook voort bij dit onderwerp. Ik heb eigenlijk maar één vraag aan de gedeputeerde. Wat is het voordeel voor de Brabantse belastingbetaler als wij deze regeling aannemen. Ik heb het van alle kanten bekeken maar wordt er niet wijzer van. Ik moet veel dingen uitleggen aan lokale partijen in Brabant maar snap niet goed hoe ik dat in dezen moet doen.

De **voorzitter**: Hiermee zijn wij gekomen aan het einde van de eerste termijn van uw Staten. Ik zie dat de gedeputeerde meteen kan antwoorden.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik wilde beginnen met "achteraf is het mooi wonen" maar dat citaat is al weggekaapt door de heer Kuijken, dus misschien is het beter een nieuw gezegde te gebruiken zoals "de baat ging voor de kosten uit", maar dat is helemaal geen gezegde. Toch is dat wel voor een deel van toepassing. Ik denk dat de heer Vreugdenhil weer wat historisch besef heeft teruggebracht in deze zaal. Het is goed om even in beeld te brengen dat wij hier bezig zijn om wat terug te verdienen van een maatschappelijk effect dat voor een belangrijk deel al gerealiseerd is. Dat moet je met elkaar blijven delen. Natuurlijk stel ik vast dat naarmate de tijd voortschrijdt dit zelden een argument kan zijn om partners over de streep te trekken. Het gaat er vooral om wat wij in de toekomst in Brabant aan ruimtelijke kwaliteit gaan toevoegen, in de meest brede zin geformuleerd. Daarover is het een en ander gezegd.

Ik heb op mijn papier staan: De schuldige staat hier. Het is mijn uitdrukkelijke wens geweest om met de BNG een ander gesprek te voeren dan samen verdergaan. Ik ben er echt van overtuigd dat het een strategisch juiste keuze is dat op ons initiatief het gesprek gegaan is in de richting van uit elkaar gaan. Dat is een bewuste strategische keuze die ruimte maakt om een en ander beter aan te sturen vanuit de opgave zoals wij die zien. Dat is een evident financiële opgave en is daarmee indringender parallel te schakelen met onze inhoudelijke ambities. Wij kunnen het op die manier ook beter voor elkaar gaan boksen. Het is echt een strategische keuze om van BNG te scheiden. BNG was bereid om mee door te gaan in de context van laag rendement. Daar zat het dus niet primair. Wij zien echter dat vooral bij de flexibiliteit die wij zoeken bij het in gang zetten van die ruimte-voor-ruimteprojecten risicoafwegingen aan de orde zijn die in de omgeving van de BNG lastig mee te nemen zijn. Wij zijn inderdaad, mijnheer Koevoets, begonnen in de goede tijd toen gebiedsontwikkeling als toevoeging achter een bancaire naam nog voor iets stond; bij de BNG en ook bij andere banken. De crisis heeft die functie bij de banken wel echt in betekenis doen veranderen en afnemen. Waar wij bij de start van ruimte-voor-ruimte heel nadrukkelijk meerwaarde zagen in het aan boord halen van die kennis rondom gebiedsontwikkeling, niet primair vanuit de kennis die daar was maar juist vanuit de kennis over gebiedsontwikkeling bij dit soort partijen, moeten wij nu constateren dat de toegevoegde waarde van die partijen steeds minder geworden is. De behoefte aan creativiteit bij het inbedden van de ruimte-voor-ruimte-aanpak in gebiedsontwikkeling is juist belangrijker geworden. Wij hebben dit in het college goed doorgesproken want het is geen lichte stap om te zetten. Het is een heel bewuste strategische keuze om ruimte te maken voor een businesscase waarin die financiële last ligt, die 103 miljoen euro. Nogmaals, die last wordt kleiner, wij duiken onder de 100 miljoen euro. Ik denk dat het dit jaar 97 miljoen euro wordt. Wij zetten kleine stapjes voorwaarts. Tegelijkertijd kijken wij waar wij ruimte-voor-ruimte kunnen benutten om het maatschappelijk rendement in een aantal situaties te verhogen. Er is veel gesproken over de medewerking van gemeenten. Worden gemeenten wel of niet gemotiveerd door een iets hogere vergoeding? Bij de projecten die wij nu ontwikkelen – en wij hebben er deze week twee in GS aan de orde gehad – zie ik dat gemeenten nadrukkelijk zoeken naar dat partnership, omdat zij op de woningmarkt ook dingen te doen hebben. In de aanpak van

ruimte-voor-ruimte zie je geen solitaire ontwikkelingen maar ingebedde ontwikkelingen waarbij gemeenten en coöperaties zich weer meer concentreren bijvoorbeeld op de opgaven rond goedkope koop- en sociale huurwoningen. Als je daar met ruimte-voor-ruimte langsij kunt komen, kun je een heel mooi plan maken. In de kern is dat de reden dat wij de stap hebben gezet om afscheid te nemen van de BNG.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik hoor de gedeputeerde zeggen dat wij als wij het zelf gaan doen, wij het anders kunnen doen en ook inhoudelijk aan de slag kunnen gaan. Ik hoorde hem zeggen dat wij daarmee eigenlijk het maatschappelijk rendement kunnen verhogen. Dat is iets anders dan het geld. Ik weet niet of het in dit voorstel was of in het voorstel dat wij vorige jaar besproken hebben, maar daarin stond juist dat wij het maatschappelijk rendement al behaald zouden hebben. Ik proef uit zijn woorden dat hij dus meer wil. Kan de gedeputeerde aangegeven wat hij daarmee precies bedoelt?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Nogmaals, het heeft ook met historisch besef te maken, maar je ziet dat wij de eerste jaren natuurlijk konden verwijzen naar het reeds geboekte maatschappelijk rendement, namelijk de sloop van de stallen. Naar de toekomst is het steeds minder overtuigend als wij zeggen dat het ons alleen maar gaat om het financiële rendement. Juist de beweging om nu met die projectaanpak gedifferentieerd te kijken wat je in de context van een bredere gebiedsopgave aan ruimtelijke kwaliteit kunt toevoegen in Brabant, is belangrijk. Die mogelijkheid hebben wij nu. Nogmaals, die financiële taakstelling van 103 miljoen euro, dat is het bedrag dat wij schatplichtig zijn aan de Brabanders want dat hebben wij al uitgegeven. Dat blijft een belangrijk motief. Het feit dat wij het maatwerk, de doorzettingsmacht en de regie terugnemen, maakt dat wij indringender kunnen zoeken naar win-wincombinaties. Ik zeg niet dat het gemakkelijker is, maar het is wel echt aan ons om op een bepaald moment de goede afweging te maken. In die zin ligt er een ontspannen businesscase. Het klinkt vreemd dat ik dat zeg, maar wij gaan nu stapje voor stapje kijken of wij die 100 miljoen euro – 97 miljoen aan het eind van het jaar – kunnen terugverdienen maar alleen met goede projecten. De heer Vreugdenhil sprak over zijn ervaring met heel mooie en soms wat minder goede ontwikkelingen. Wij willen nu op basis van goede projecten kunnen zeggen dat wij de goede dingen doen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik ben blij met deze toevoeging. Het is precies wat ik in mijn verhaal zei: ik mis de inhoud. Wat levert het op voor zo'n gebied? Kan de gedeputeerde aangeven wanneer hij met die inhoud naar de Staten komt, of komt hij daarmee niet meer naar de Staten?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Het is duidelijk dat wij eerst deze stap moeten zetten. De businesscase waarover u spreekt, mevrouw Brunklaus, was de gemeenschappelijke businesscase van BNG Gebiedsontwikkeling en van ons als provincie. Als u instemt met dit voorstel, hebben wij de ruimte om de businesscase zodanig te modelleren dat wij hem het beste denken te kunnen aansturen. De term businesscase vind ik in deze context best lastig. Ik denk dat wij vanuit een aantal inhoudelijke uitgangspunten vanuit de financiële ambitie heel erg maatwerk op projecten gaan leveren. U moet echt in de P&C-cyclus kunnen volgen of wij al een beetje opschieten en, zo zeg ik tegen de heer Van Hattem, of de organisatiekosten de opbrengsten te boven gaan. In de huidige businesscase hebben wij de organisatiekosten verwerkt. Misschien klinkt het raar uit mijn mond, maar dat maakt dat ik op een ontspannen manier met die businesscase aan de slag wil gaan om echt stapje voor stapje dat geld terug te verdienen, daarbij niet in de nek gehijgd door een puur rendementsstreven – ik herhaal dat BNG bereid was met ons mee te bewegen – en risico's, rendement, toegevoegde waarde per project op een goede manier af te wegen. Dat wil ik heel graag.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het klopt toch dat er geen verband is tussen de opgegeven locatie van de stal en waar er gebouwd gaan worden?

Er werd net gevraagd of ik het risico wil dragen van dat verlies. De gedeputeerde merkte op dat dit belastinggeld was. Het is toch ook zo dat mensen die een locatie kopen in een buitengebied extra betalen? Dat wordt toch ook binnengehaald als belastinggeld?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik probeer de onderliggende vraag te begrijpen. De heer Van der Wel vroeg of wij niet naar een exitscenario moeten gaan. Een exitscenario zou nodig zijn als wij meer uitgeven dan dat het opbrengt en dat is niet zo. Er ligt een verhaal waarmee wij per saldo een opbrengst gaan genereren. Dat is volgens mij wat wij in de richting van de belastingbetaler als morele verplichting hebben. Een exitscenario op dit moment vind ik absoluut niet reëel, gegeven het feit dat wij het maatschappelijk rendement al gerealiseerd hebben en proberen terug te halen wat wij kunnen terughalen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Wij bieden kavels aan waarvoor burgers uiteindelijk meer moeten betalen om onze investering terug te verdienen. De mensen betalen daar nu voor. Dat is ook belastinggeld, echter voor een specifieke doelgroep, namelijk mensen die op een bepaalde locatie willen gaan wonen.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Die redenering gaat echt mank. Als ik een huis koop, heb ik toch niet het gevoel dat ik op dat moment belasting aan het betalen ben. Dat bedrag betaal je voor een waarde die je krijgt. Als wij kavels aanbieden, moeten wij kijken naar wat marktconform is, wat de markt bereid is te betalen, maar dat heeft toch niets met fiscaliteit te maken? Ik snap uw redenering niet, mijnheer Van der Wel.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Ik ben heel blij dat de gedeputeerde aangeeft naar een ontspannen businesscase te willen gaan. Voor de mensen op de tribune merk ik op dat wij nog zullen spreken over de vormgeving. Het verbaast mij echter dat in het voorstel al wel die stimuleringsbijdrage wordt aangepast. Is het nodig om dat nu al te doen in dit voorstel, of kan dat nog open worden gehouden? Ik vind bijvoorbeeld de grens van 30 arbitrair als wij naar kwalitatief goede projecten gaan. Hoe hard is de stimuleringsbijdrage die nu in het voorstel staat?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Het belangrijkste is dat wij met de basis naar beneden gaan. Vervolgens is het veel moeilijker om de businesscase sluitend te krijgen. Wij hebben oprecht de overtuiging dat ook met die lagere vergoeding, mits ingepast in een goede gebiedsontwikkeling, gemeenten nog steeds echt geïnteresseerd zijn in deze aanpak. Wij hebben ook andere instrumenten dan alleen de vergoeding in te zetten om gemeenten te motiveren om mee te doen. Ik ben er echt van overtuigd dat het kan. Er liggen opgaven genoeg.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Dat ben ik met de gedeputeerde eens. Mag ik het zo uitleggen dat er wel sprake is van flexibiliteit en dat wij met elkaar gaan kijken hoe wij met die bijdrage omgaan? Ik zie ook andere mogelijkheden om bijvoorbeeld buiten die 30 met stimuleringsmaatregelen te komen als er sprake is van leefbaarheidsvraagstukken. Die voorstellen zou ik graag een keertje willen neerleggen. Als die ruimte geboden wordt in de toekomst kunnen wij op dit punt in ieder geval instemmen met dit voorstel.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik zou de ruimte veel meer willen zoeken in het samen meerwaarde creëren dan dat ik de vergoedingsregelingen hoger ga vaststellen dat zij nu zijn. Overigens is die ruimte er ook. Er is ruimte gecreëerd om maatwerk te leveren.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Om misschien de heer Vreugdenhil en de heer Van Merrienboer te helpen, is het zo, mijnheer Van Merrienboer, dat die kavels ook kleiner kunnen zijn? Met andere woorden: waar het vroeger misschien wel moeilijk was voor een gemeente om aan die 30 te komen, zij nu met kleinere kavels misschien wel sneller aan het aantal van 30 komen.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik ben het volstrekt met u eens, mijnheer Koevoets. Op die manier krijg je ook een grotere flexibiliteit in de aanpak.

U vroeg ook of de BNG nu eigenlijk goed wekomt en welke deal wij gemaakt hebben. Het vraagt ook wat historisch besef. Ik heb dat zelf ook al lezend moeten opbouwen. Tot 2014 is sprake geweest van een resultaat waarin alle betrokken partijen op een evenredige manier hebben gedeeld. Dat betekent dat de partijen die toen in de regeling zaten met een in mijn ogen bescheiden rendement c.q. winstneming uit die eerste beweging zijn gestapt, waaronder wij. In de tweede beweging lijdt de BNG naar de letter genomen zelfs een beetje verlies op het tweede deel, omdat de BNG nominaal wordt uitgekocht. In die zin is er zeker geen sprake van een gunstige of lucratieve deal voor de BNG. Juist vanuit de dieperliggende overtuiging dat het goed was om uit elkaar te gaan, zijn wij er op een goede manier uitgekomen. Marktconform, wat mij betreft, mevrouw Klitsie. In die zin is het ook een mooie toets. Wat de BNG bereid was te betalen voor de aandelen van de partijen die eruit zijn gegaan, is hetzelfde bedrag dat de bank nu krijgt. Voor mij is dat misschien wel de scherpste toets van marktconformiteit. De BNG heeft zeer goed gekeken wat men destijds voor die aandelen wilde neerleggen.

Er zijn veel vragen gesteld over de borgstelling en de financiering. Ik snap dat die vragen er zijn. Tegelijkertijd is het goed om zuiver te kijken naar wat wij hier aan het doen zijn. Die zuiverheid gebiedt te zeggen dat het hier gaat om de invulling van de bancaire functie in de richting van ruimte-voor-ruimte. Dit betekent dat je je daar als een bankier moet gedragen, maar wij zijn geen bankier. Er zit een zekere terughoudendheid aan onze kant om puur als bankier nu te zeggen: natuurlijk moeten wij die financiering doen. Het is echter voor mij ook niet in beton gegoten. Mijn advies is om het toch op deze manier te doen, omdat wij anders bij ruimte-voor-ruimte alle rollen vervullen. Ik vind het helemaal niet verkeerd dat daarin een stuk vreemd vermogen financiering zit. Wij hebben nu vijf partijen gevraagd om met een voorstel te komen. Nogmaals, het is niet in beton gegoten, maar ik wil de Staten wel adviseren het op die manier te doen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Ik heb gevraagd waarom de provincie anderhalf jaar geleden bij de TOM en het agrofoodcluster wel als bankier is opgetreden en waarom nu niet? Wij hadden anderhalf jaar geleden dezelfde redenatie kunnen volgen om het extern te financieren.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik snap de vraag van mevrouw Klitsie, maar ik wil de discussie over de TOM niet overdoen. Het motief om een dergelijke functie als provincie te vervullen, moet altijd gelegen zijn in niet alleen de bancaire functie maar ook in het maatschappelijk rendement dat je wilt realiseren. Er is een bredere financiële afweging te maken. Hoe willen wij overtollige liquiditeiten inzetten? Ik vind het echt verstandig om het van geval tot geval te beoordelen, ook al kan dat leiden tot vragen als waarom daar wel en daar niet. Nogmaals, het is niet in beton gegoten. Mijn advies is heel helder: doe het hier via vreemd vermogen financiering om het totaal in balans in te houden.

De heer **Van Hattem** (PVV): Het verbaast mij toch nog steeds. De gedeputeerde zegt dat wij het via vreemd vermogen moeten doen, dat dit zuiverder zou zijn. Tegelijkertijd legt de provincie wel een borgstelling neer voor dat vreemde vermogen. Hoe is dat met elkaar te rijmen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Die borgstelling is natuurlijk nodig om vreemd vermogen aan te trekken. Dat lijkt mij wel aan de orde. De heer Van Hattem kan nog een variant toevoegen,

maar die is volgens mij op dit moment niet reëel. Juist op grond van het verhaal zoals dat er ligt, is een borgstelling kennelijk noodzakelijk om vreemd vermogen te kunnen aantrekken. Het alternatief is om het zelf te doen. Ik heb aangegeven waarom ik dat niet verstandig vind, maar je zou het kunnen afwegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik ben nog steeds niet overtuigd van het voordeel als die borgstelling er toch ligt.

De BNG wordt nu uitgekocht, terwijl vorig jaar nog werd gezegd dat gezorgd moest worden van een gelijkwaardige risicospreiding van 48% en 52%. Nu heeft de provincie 76% van de aandelen. De doorzettingmacht is er dus al. Ik snap niet wat het voordeel is om deze constructie toe te passen.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik heb vooral de nadelen van de andere constructie onderstreept. Ik zeg opnieuw, en ook tegen mevrouw Klitsie, dat het een weging is. Je kijkt daarbij naar de totale financiering en ook naar de totale inzet van onze liquiditeiten. Dat brengt ons tot het voorgestelde scenario.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Ik wil hierover even doorpraten. De gedeputeerde bekijkt het vooral vanuit de nadelen. Ik hoor hem ook zeggen: liever extern vanwege de zuiverheid en dat alles transparant gebeurt en in openheid. Als enig nadeel zegt hij dat het misschien ten koste gaat van de zuiverheid. Kan hij een risico aangeven dat wij méér lopen op het moment dat wij zelf die borgstelling doen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik heb aangegeven dat het niet alleen is van de zuiverheid. Het gaat om de flexibiliteit die de Ontwikkelingsmaatschappij nodig heeft in relatie tot die bancaire voorziening. Dat kan een bank nu eenmaal beter dan wij. Ik heb gesproken over de relatieve nadelen. Ik heb aangegeven dat er sprake is van een weging. Het gaat erom dat je vanuit een soort vierogenprincipe zegt dat het bij dit model toch goed is dat het op die manier niet alleen aan ons is om alle rollen te vervullen. Als de Staten er echt op staan, wil ik dat wel overwegen, maar naar mijn mening wegen de nadelen van het zelf doen nog altijd niet op tegen de voordelen van de voorgestelde vorm. Uiteindelijk is het afhankelijk van de toezeggingen die wij krijgen. Ik zeg u toe dat wij op dat moment opnieuw zullen wegen wat het verstandigst is.

De heer **Koevoets** (VVD): Als wij het extern doen en wij hebben die borgstelling, is het dan uiteindelijk niet zo dat die bank de borgstelling kan invoeren als er iets fout gaat? Dan hebben wij toch uiteindelijk ook weinig flexibiliteit omdat wij overgeleverd zijn aan wat die bank doet? Natuurlijk hangt daarmee samen of de ORR haar verplichtingen kan nakomen. Ik neem aan dat dit samenhangt met die borgstelling. Mocht het allemaal langer duren, dan hebben wij toch veel meer flexibiliteit om zelf in PS te zeggen dat wij haar nog een beetje meer tijd geven? Dat lijkt mij bij een externe financier veel lastiger. Dat is de reden dat wij ons afvroegen of wij het op de voorgestelde manier moeten doen.

De **voorzitter**: Die vraag is nu meermalen gesteld.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Het antwoord blijft in dezelfde richting gaan. Het is echt een weging. Ik kijk heel erg naar het microniveau van de werkorganisatie: projecten vlottrekken en op projectniveau op een goede manier ook de financiële context in beweging krijgen. Daarom heb ik een voorkeur voor de voorgestelde vorm. Ik denk dat u gelijk heeft dat als je het naar een meso- of macroniveau tilt, het dan misschien wel lood om oud ijzer is. Ik zoek naar de goede dynamiek, het goede vierogenprincipe op het microniveau van die projectontwikkeling. Nogmaals, dat kunnen wij

ook met elkaar wegen en daartoe ben ik zeker bereid, maar ik heb aangegeven waarom het college nu voor deze variant kiest.

De **voorzitter**: Mag ik de gedeputeerde vragen zijn betoog nu kort en krachtig te gaan afronden?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): De heer Hattem sprak over de accountant. Het is toch jammer, mijnheer Van Hattem, dat u vanochtend niet bij de bespreking was. De accountant geeft aan dat wij juist ten aanzien van die risico's eigenlijk heel goed aan het handelen zijn. Hij vraagt er terecht aandacht voor dat wij goed letten op de rechtmatigheidskant, op het goed en zorgvuldig neerleggen in dossiers en af te wikkelen. Ik praat in commissie, velen van u waren erbij, maar dit is het signaal dat de accountant heeft afgegeven.

Wij willen in die context van ruimte-voor-ruimte als een regieorganisatie kunnen acteren. Dat betekent inderdaad dat je voor specifieke expertise wilt inhuren, want als je dat allemaal op vaste basis in de organisatie moet mobiliseren, krijg je misschien die disbalans die wij nu hebben weten te voorkomen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Zegt de gedeputeerde daarmee dat de expertise die eerder nodig was vanuit de andere partners nu wel in voldoende mate in huis is, of moet die expertise nog steeds worden ingehuurd?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik heb aan het begin van mijn antwoord gezegd dat de toegevoegde waarde vanuit de expertise die de BNG meebracht, eigenlijk steeds minder is geworden omdat wij zelf expertise hebben opgebouwd op het terrein van gebiedsontwikkeling en omdat de BNG haar eigen expertise heeft afgebouwd. De gebiedsontwikkelingsdivisie bij de grote banken is inderdaad aanzienlijk gereduceerd ten op van "die goede oude tijd" zoals sommigen zeggen, maar je kunt je afvragen of dat zo was.

De heer **Van Hattem** (PVV): In het verlengde daarvan, de gedeputeerde zei dat de organisatiekosten in de businesscase zitten. Wij hebben het wel over organisatiekosten ter grootte van 1,5 miljoen euro en waarvan ook die externe expertise deel uitmaakt. Hoe moeten wij dit nu zien? Wij hebben het jaar gezien dat er een resultaat van 1.5 miljoen euro is vanuit de ORR maar dat er tegelijkertijd 1,5 miljoen euro aan organisatiekosten wordt uitgegeven. Hoe wordt dit verdienmodel ontwikkeld, zodat er echt veel meer verdiend wordt dan het bedrag dat nu voor de organisatiekosten staat?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): De heer Van Hattem maakt de foto precies op het moment dat ik die ook gemaakt heb. De vraag of het tegen elkaar opweegt, is inderdaad gerechtvaardigd. Dat is nu juist voor mij het motief geweest om te gaan handelen in de richting van de BNG en te zoeken naar meer ruimte om zelf de zaak te dynamiseren om de balans te verbeteren. De heer Van Hattem kijkt inderdaad naar het relatief dode tij waarin wij de afgelopen drie jaar hebben gezeten: marktomstandigheden, maar ook een dynamiek waarbij je in eerste instantie een bepaald marktsegment kon afromen. Er is nu iets anders gevraagd en dat moeten wij nu gaan leveren. Elk jaar monitoren wij of wij er daadwerkelijk in slagen om onze verwachtingen op het gebied van terugwinnen van de dynamiek waar te maken. Daarop kunnen wij nu sturen. In alle naaktheid gesproken, ik kan mij niet meer verschuilen achter het feit dat ik een partner heb die alleen op rendement zit te azen. Het is nu echt van ons en dat betekent dat wij heel transparant kunnen laten zien of het ons ook lukt.

Voorzitter. Ik ga richting afronding. Er hoeft geen nieuwe bestuursovereenkomst gesloten te worden, want gemeenten zijn helemaal geen partij bij dat onderdeel. Het feit dat wij afscheid nemen van de BNG, heeft geen consequenties voor de bestuursovereenkomsten die wij met gemeenten hebben. Als onderdeel van die dynamiek denk ik dat wij die marktpartijen die nu eigenlijk op fonds- en

programmaniveau zijn uitgestapt, op projectniveau gaan terugzien, dat er nog steeds sprake zal zijn van bijdragen aan die dynamiek vanuit private partijen maar niet meer op de plek waar zij nu zitten. De diverse fracties hebben voor een belangrijk deel dezelfde vragen gesteld. Volgens mij heb ik de meeste vragen beantwoord maar ondertussen kijk ik verwachtingsvol de zaal in.

De **voorzitter**: Kennelijk niet onterecht want er melden zich al drie interruptanten: mevrouw Klitsie, de heer Koevoets en de heer Van Hattem.
Het mag natuurlijk ook in de tweede termijn.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Ik heb gevraagd of er overleg met gemeenten geweest is over de meer flexibele opstelling en de verlaging van de afdracht en hun reactie daarop. Daarover heeft de gedeputeerde nog niets gezegd.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Niet op collectief niveau, dat hebben wij eigenlijk niet gedaan want gemeenten zijn als collectiviteit geen partij. Op projectniveau komt het als een zeer nadrukkelijk signaal op tafel. Het is echt onze eigen verantwoordelijkheid om vanuit een verantwoorde businesscase die tarieven te bepalen. Ik heb gezegd dat het minimumtarieven zijn, dat er sprake is van variatie. Ik ga merken wat gemeenten ervan vinden. Ik hoop oprecht dat zij niet alleen kijken naar dit onderdeel en daarvan ben ik eigenlijk ook wel van overtuigd.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik heb nog een opmerking gemaakt over het moment van betalen van de stimuleringsbijdrage. De berichten die ik uit de samenleving hoor – onze voorganger mevrouw Geeraedts had daar ook een aantal voorbeelden van – doen mij denken aan die kleuter die voor het eerst naar school gaat met zijn broodtrommeltje in de hand en als de lunchpauze aanbreekt, ziet dat er niets in zit. Zo komt het voor een aantal mensen die bouw wensen hebben ook over. Zij krijgen die titel, vragen vervolgens een vergunning aan en de gemeente zegt: "njet". Dat willen wij voorkomen. Wat kunnen wij daaraan doen door te werken met die stimuleringsbijdragen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Dat is een terechte vraag, mijnheer Koevoets. Wij hebben op dit moment het volgende beeld. De vergoeding komt kort na levering van de kavel. Dat is dus niet op het moment dat er gebouwd wordt, maar het moment dat de kavel geleverd wordt. Ons beeld is niet dat gemeenten dan in de traineerstand gaan. Waarom zouden zij? Ons beeld is wel dat het gaat om een marktsegment met heel kritische woonconsumenten die heel graag wat willen. Je ziet dat de discussie met gemeenten over wat er wel en niet kan op een aantal plekken tijd in beslag neemt. Ons beeld is niet dat er getraineed wordt. Ik ben best bereid om te onderzoeken of een latere inzet van die premie kan helpen. Ik wil dan echter eerst een goede diagnose hebben van waar het probleem echt ligt. Soms ligt het aan het enigszins overvragen van de kritische consument die waar voor zijn geld wil maar niet op elke plek de kwaliteit kan krijgen die hij wil.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ik heb gevraagd of GS kunnen uitsluiten dat ruimte-voor-ruimte kavels benut worden voor het huisvesten van asielzoekers, op wat voor manier dan ook. Verder heb ik gevraagd wat er gebeurt als de Staten vandaag in meerderheid tegenstemmen. Welke consequenties zijn daaraan verbonden? Wat gebeurt er dan?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Om met de laatste vraag te beginnen. Mijn beeld is dat u dan naar die foto blijft kijken, waar u zo kritisch over was, mijnheer Van Hattem. Dan gaan wij verder maar de dynamiek die ik nodig heb om dat in beweging te krijgen, niet alleen in financiële zin maar juist ook vanwege een bredere toegevoegde maatschappelijke waarde, wordt wat mij betreft dan complexer. Het was immers de reden dat wij er indertijd samen niet uitgekomen zijn.

Toen u uw vraag in eerste termijn stelde, had u het niet over asielzoekers maar over statushouders. In algemene zin vind ik het hier niet de context om te zeggen dat wij dat uitsluiten, want dat is helemaal niet aan ons. Ik zou het echt een détournement de pouvoir vinden; voor de niet Frans sprekende onder u: eigenlijk het misbruiken van onze bevoegdheden als wij dat nu hier als garantie zouden uitspreken. Dat doe ik dus niet.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn beantwoording. Ik inventariseer even of er behoefte is aan een tweede termijn.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. De gedeputeerde geeft heel veel argumenten voor het extern financieren van de ORR, o.a. de provincie wil geen bankier spelen en het geeft de provincie meer flexibiliteit. Waarvan acte, dat is oké. Maar het CDA had meer vragen. De belangrijkste was, waarom die borgstelling nodig is. Het antwoord kwam niet helemaal goed uit de verf. Heeft het met de Basel-4 standaard te maken, of krijgt de ORR het anders niet gefinancierd of misschien tegen een veel hogere rente? Voor welk bedrag staat de provincie precies borg? Wat is het financiële risico voor de banken? Wij willen hierover duidelijkheid anders blijft onze bedenking staan en kunnen wij niet instemmen met besluit 3. Ik vraag de gedeputeerde deze bedenking weg te nemen, anders moeten wij het voorstel amenderen. De vraag is of dat nog kan na het antwoord van de gedeputeerde in tweede termijn, want nu hebben wij dat amendement nog niet klaar.

Wij willen heel graag instemmen met dit voorstel, dus wij hopen echt dat er een bevredigend antwoord komt. Dat is onze uitgangspositie.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Naar mijn idee is op de vele vragen die in eerste termijn gesteld zijn, een bevredigend antwoord gegeven door de gedeputeerde. Ik denk dat het niet verstandig zou zijn als wij nu zouden zeggen: jammer, die ruim 100 miljoen euro zijn wij kwijt; jammer, maar we stappen eruit.

Er blijft wel een punt over. De heer Kuijken sprak er zojuist ook over en dat betreft de borgstelling. Wij zullen daarvoor absoluut stevig moeten betalen, want banken weten heus wel dat tegenover bepaalde risico's een stevige vergoeding mag staan.

De gedeputeerde zegt dat hij het niet in beton giet. Hij heeft geloof ik vijf offertes gevraagd. Hoe denkt de gedeputeerde ons toch nog enigszins gerust te kunnen stellen? Ik zeg niet dat wij aan de knoppen moeten blijven zitten en uiteindelijk toestemming moeten geven, maar bij die borgstelling zou ik nu niet carte blanche willen geven en er op de een of andere manier bij betrokken willen blijven, want het voelt niet helemaal zeker.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. Op 31 oktober 2014 zei gedeputeerde Yves de Boer: "Je kunt niet even zeggen: doe de prijs maar omlaag want dan zal het beter verkopen. Nee, het is geen supermarkt."

Ik zou van GS willen horen of het nu wel een supermarkt is waar door het verlagen van de prijs de verkopen wel omhoog zouden moeten gaan, of dat er echt anders tegenaan wordt gekeken.

Om terug te komen op mijn opmerking van zojuist, de gedeputeerde wil in strikte zin niet uitsluiten dat er geen ruimte-voor-ruimtekavels beschikbaar worden gesteld voor asielzoekers dan wel statushouders. Ik wil de vraag anders stellen. In eerste termijn zei gedeputeerde Van Merrienboer dat gemeenten en corporaties zoeken naar partnership voor de opgave voor goedkope koop- en sociale huurwoningen. Wij hebben de casus Landerd gezien. Daar heeft de gemeente expliciet aangegeven in de verschillende dorpen 25 huizen te willen bouwen voor statushouders. Zijn GS op dit moment met gemeenten in bespreking over eventuele ruimte-voor-ruimtekavels voor nieuwbouw voor statushouders dan wel anderszins ten behoeve van asielopvang. Ik wil hierover duidelijkheid en daarvan laten wij ons oordeel over dit voorstel afhangen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voorzitter. Bij het instellen van de ruimte-voor-ruimteregeling in 2001 hebben de toenmalige Staten verschillende malen hun zorgen geuit over de haalbaarheid van de plannen en dat blijkt helaas terecht geweest te zijn. De eerste jaren verliepen voorspoedig en er werd steeds gezegd dat wij het gingen halen, helaas is dat nu niet het geval. Ik ben het helemaal met de gedeputeerde eens dat wij nu besluiten moeten nemen om daar in het huidige tijdsgewricht uit te komen. Ik ben blij met zijn antwoord dat wij nu in de driverseat zitten, dat wij maatschappelijk rendement en kwaliteit kunnen realiseren en daarvoor flexibiliteit kunnen benutten. Ik zou die flexibiliteit ook zichtbaar willen zien in de businesscase die nu toch erg summier is en waarover wij waarschijnlijk nog een keer gaan spreken. Kan de gedeputeerde toezeggen dat wij de businesscase inclusief het maatschappelijk rendement hier nog een keer terugkrijgen?

Op basis van de antwoorden kan ik instemmen met de vijf voorstellen van het college. Het derde voorstel over de borgstelling van 50 miljoen euro mag ook anders als de vijf offertes niet toereikend zijn. Als de gedeputeerde daar op enig moment op terug wil komen, is hij welkom.

Ik wil graag de toezegging dat wij over een of twee jaar goed evalueren wat het besluit van vandaag ons gebracht heeft op het gebied van flexibiliteit en meerwaarde, zodat wij goed de vinger aan de pols kunnen houden, niet zozeer op het financiële maar vooral op het kwalitatieve aspect.

Wij stemmen dus in, maar hebben nog wel een paar vragen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Er moet mij eerst iets van het hart en dat is de waardering voor dit college dat het dit moeilijke onderwerp nu oppakt. Toen wij er vorig jaar over spraken, leek het wel of het dossier was doorgeschoven naar het einde van de collegeperiode. Ook uit de discussie blijkt hoe lastig dit dossier is en dat het gaat echt om heel veel geld. Ik wilde dit even gezegd hebben.

De gedeputeerde sprak over zuiverheid in handelen en zuiverheid in de manier waarop hiermee wordt omgegaan. Dat doet mij denken aan de vergadering die wij vorige week hadden en aan de vergadering over het Bestuursakkoord. Het mantra van dit college is namelijk: eerst beleid, dan geld. Dat vinden wij als Staten ook. Dat is dus precies waar bij ons de schoen wringt in dit voorstel. Wij zien geen beleid. Wij zien wel een financieel verhaal. Linksom of rechtsom zal ons niet zo veel uitmaken. Natuurlijk vinden wij het belangrijk dat het geld wordt terugverdiend, dat wij daar goed ons best voor doen, maar wij zijn wel een overheid; wij zijn het bestuur van de provincie Brabant en wij moeten wel ervoor zorgen dat het ook maatschappelijk rendeert en dat die maatschappelijke businesscase er komt. Ik heb in eerste termijn gevraagd, hoe het college de belangen afweegt van natuur tegenover woningbouw, etc. Ik heb daarop geen antwoord gekregen. Ik heb ook gevraagd hoe de Staten daarin meegenomen worden. Ik vind het verdomd lastig om nu te beslissen over een financieel voorstel als ik niet weet welke effecten dat heeft op de langere termijn.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Om het enigszins in perspectief te plaatsen, wil ik wat getallen noemen. Wij hebben al gezegd dat het gaat om unieke locaties waar normaal niet gebouwd mag worden. In het verleden werden er vaak landhuizen op gebouwd en nu wordt er gekozen voor kleinere kavels. Om even een idee te geven: om 100 miljoen euro terug te verdienen, hebben wij 2800 huizen nodig in het buitengebied. Dat is ruim 40 per gemeente. De kosten van 1,5 miljoen euro afgelopen jaar zijn ook ruim 40 huizen, één per gemeente. Wij constateren ook dat de gemeentelijke wensen voor woningbouw vaak anders zijn dan landhuizen of grote huizen. Ik denk ook dat niet heel veel mensen in een buitengebied willen wonen maar in een woonwijk met alle voorzieningen van dien. Wij zien nog steeds heel grote risico's en gaan niet mee in de teneur van "wij zien wel of het lukt" en over anderhalf jaar gaan wij evalueren. Wij hebben gezien dat het een jaar eigenlijk niet geredeerd heeft. Wij hebben grote bedenkingen bij dit verhaal. Wij ondersteunen van harte de bijdrage van GroenLinks. Waar is het beleid? Het buitengebied moet ook beschermd worden. Wij vinden het geen goed idee om te veel huizen te bouwen in het buitengebied.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik zou mij willen aansluiten bij de vraag van mevrouw Klitsie om een toezegging om de businesscase en het maatschappelijk rendement hier te bespreken. Als hij dat kan toezeggen, kunnen wij instemmen. Volgens mij heeft de gedeputeerde dit tussen de regels door al toegezegd, maar wij willen graag dat hij dat bevestigt.

Ik wil even reageren op de opmerking van de heer Koevoets om misschien de uitbetaling aan gemeenten later te doen plaatsvinden om daarmee een extra stok achter de deur te hebben. Mag ik erop wijzen dat veel gemeenten juist dit meenemen in de gebiedsontwikkeling samen met andere vraagstukken en de harde afspraak hebben gemaakt dat er geleverd wordt als het bestemmingsplan onherroepelijk is, zodat ook die plannen gerealiseerd kunnen worden. Dat bedoel ik met maatschappelijk rendement. Roepen dat gemeenten dit niet mogelijk maken, vind ik te kort door de bocht. Laten wij samen met de gemeenten zoeken hoe wij gebiedsontwikkeling en gebiedskwaliteit mogelijk kunnen maken. Op tijd betalen, hoort daar bij!

Ik wil één voorbehoud maken bij dit voorstel. Het lijkt alsof wij ook vastleggen dat de stimuleringsbijdrage hiermee gewijzigd wordt. Ik wil daarbij de kanttekening plaatsen dat wij daarover later het gesprek aangaan. Het is voor ons geen reden om tegen dit voorstel te stemmen, maar die kanttekening wil ik wel maken.

Ik kan dan toch constateren dat wellicht zes of zeven jaar later de bezwaren die wij destijds ingebracht hebben met dit voorstel ten goede worden gekeerd, zodat wij weer beleidsrijk, flexibel en met oog voor gebiedskwaliteit de ruimte-voor-ruimteregeling kunnen inzetten. De tijd die daarop hebben moeten wachten, is in ieder geval niet tevergeefs geweest.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Er liggen nog een paar thema's. Mevrouw Brunklous refereert aan het uitgangspunt: eerst beleid en dan geld en vraagt hoe wij de belangen afwegen. Het is een bijzondere vraag. Ik kijk u even aan, mevrouw Brunklous, dat doen wij natuurlijk overal. Dat doen wij op basis van de kaders die er liggen. De Verordening Ruimte is echt een kader om af te wegen, dat weet men overal in Brabant. Dat is hier ook gewoon van toepassing. Mevrouw Klitsie nodigde ons uit om goed te evalueren en zo transparant mogelijk te maken waar het landt. Ik zeg dat graag toe. Ik refereer hierbij ook aan de vraag van de heer Vreugdenhil of wij kunnen laten zien dat wij meer doen dan alleen die kaders realiseren, dat je ook een impuls geeft aan gebiedsontwikkeling. Ik wil u dat heel graag laten zien, maar de kaderstelling voor dit soort afwegingen in ruimtelijke Brabant staat als een huis en is hierop gewoon van toepassing. Dat zijn de kaders. Gebiedscriteria zitten niet in de businesscase, die zijn randvoorwaardelijk voor de businesscase. Ik denk dat het goed is om het per casus inzichtelijk voor u te maken. Het is niet zo dat wij veel beleid gaan ontwikkelen, nee, wij opereren binnen bestaand beleid.

Mevrouw **Brunklous** (GroenLinks): Ik geloof graag, mijnheer de gedeputeerde, dat u daarvoor beleid aan het ontwikkelen bent. Daaraan twijfel ik helemaal niet. Het gaat erom dat wij nu "ja" moeten zeggen tegen een voorstel waarbij het om heel veel geld gaat, terwijl wij eigenlijk niet weten wat de impact op langere termijn is. U verandert de kaders wel degelijk, want u zegt immers dat het moet gaan om kleinere kavels. U gaat dus wel degelijk iets veranderen. Daarover worden wij niet verder geïnformeerd en dat is ons probleem.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik heb al aangegeven dat de businesscase waarop wij tot dusver handelden een gemeenschappelijke businesscase was van BNG en provincie. Als u deze stap zet, denk ik dat het goed is als wij op korte termijn even inzichtelijk maken vanuit welke opdracht wij precies aan de slag gaan. Het gaat om het creëren van ruimte, om het leveren van maatwerk en vervolgens vooral per project te laten zien hoe dat maatwerk zich uitbetaalt. Het is ontzettend moeilijk om dat aan de voorkant in beleidskaders te vangen, anders dan de beleidskaders die hier gewoon van toepassing zijn en die wij allemaal kennen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Dat is nu precies waarom wij vorige keer een motie hebben ingediend. Wij wilden die duidelijke kaders hebben, wij wilden weten waarover wij het hadden. Uw voorganger stond vol verve te verdedigen dat hij het ging redden met de oplossingen die hij voorstelde. Wij zijn nog geen jaar later en er ligt een ander voorstel. Ik snap wel: ander college ander voorstel, maar ik wilde dit toch even gezegd hebben.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Daar zeg ik niks op.

De heer Kuijken maakte een nadrukkelijk punt over de borgstelling. Kijk, zonder borgstelling financieren de banken hier niet. Dat is evident. Dat heeft te maken met de looptijd van die businesscase. Wij hebben die looptijd nodig om die businesscase tot een goede waarde te krijgen. Daarom is borgstelling noodzakelijk. Wij hebben nu aan vijf partijen gevraagd wat zij ons kunnen bieden. Daarbij hoort een weging van wat ons die borgstelling nu eigenlijk kost. Mijn inschatting is dat wij dit alleszins binnen redelijke marges kunnen doen en dat daarmee de afweging tussen borgstelling en financiering met vreemd vermogen of zelf financieren blijft uitvallen ten gunste van deze constructie. Het is echter niet te doen zonder borgstelling. Dat heeft met de looptijd van de businesscase te maken. Ik wil u heel graag over de voortgang en onze afweging informeren. Nogmaals, zonder borgstelling hebben wij geen alternatief terwijl dat alternatief wel wenselijk is.

De heer **Heijmans** (SP): Ik dank de gedeputeerde voor zijn toezegging.

Nogmaals, ik vraag niet om ons iets ter goedkeuring of beslissing voor te leggen, want dat is aan GS. Maar mag dan wel het piepsysteem gelden, in die zin dat als de gedeputeerde ons informeert en er zijn fracties die daarin aanleiding zien om daarover met hem in discussie te gaan, hij die ruimte dan ook geeft?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik wil wel aangeven dat ik snel moet beslissen. Die financiering is op korte termijn nodig. Dat heeft ook te maken met de propositie die voorligt. Als ik die toezegging doe en u wilt piepen, wilt u dat dan wil heel snel doen?

De heer **Heijmans** (SP): Meestal piep ik dezelfde dag nog!

De heer **Van Hattem** (PVV): De gedeputeerde zegt dat naar verwachting de kosten van de externe financiering in het voordeel van deze constructie zal uitvallen. Zijn daarbij ook de risico's concreet meegenomen in de Monte Carlo-analyse en zitten die ook in de maximaal 15,1 miljoen euro risico dat daaruit is voortgekomen?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik kijk even naar de mensen aan mijn rechterkant. Volgens mij is deze wijze van financiering inderdaad meegenomen in de herijking van de businesscase en daarmee dus ook in de risicoanalyse en in het risicomanagement. Ik denk dat het goed is om dit nog even op papier te zetten. Zij knikken zo driftig "ja", mijnheer Van Hattem, dat ik in navolging van mijn ambtelijke staf uw vraag wel bevestigend durf te beantwoorden.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Waar komt dat terugverdiende geld – die 100 miljoen euro – terecht? Komt dat ergens in de begroting? Gaat het om het opvullen van een lening? Hoe zit dat eigenlijk?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Er wordt uiteindelijk afgedragen ten behoeve van de algemene dienst. In die zin moeten die 100 miljoen euro terugverdiend worden ten behoeve van de integrale afweging die wij daar inzetten. Met het risico dat wij dit geld niet terugkrijgen, hebben wij natuurlijk rekening gehouden in onze risicoanalyse. Het geld komt uiteindelijk terug ten behoeve van de afweging die wij hier maken. Maar alleen maar, mijnheer Van der Wel, als wij de businesscase ook daadwerkelijk realiseren, want dan zit er natuurlijk een plusje op.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Het komt dus uiteindelijk terug in de begroting. Ik begrijp van mevrouw Brunklaus van de fractie van GroenLinks dat zij het onderliggende beleid mist, maar het geld dat terugkomt, kan dat bestempeld worden voor groen beleid?

De **voorzitter**: Er is een uitgebreide mogelijkheid geweest om technische vragen te stellen over dit voorstel. Ik stel voor dat wij het detailniveau van deze bespreking een beetje in de gaten houden, mijnheer Van der Wel. De gedeputeerde heeft geantwoord. Ik geef hem tot slot nog een keer het woord en dan kunnen wij afronden.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Als u in 2033 nog Statenlid bent, mijnheer Van der Wel, dan ga ik ervan uit dat de Staten op dat moment nog steeds integraal afwegen. U moet u niet rijk rekenen, mijnheer Van der Wel. De businesscase schatten wij op licht positief als wij daarvoor een lange tijd nemen. Het gaat uiteindelijk alleen om de afweging die kan ontstaan op basis van het realiseren van een plus ten opzichte van de 103 c.q. 97 miljoen euro die wij eerst moeten terugverdienen.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Ik heb nog een kleine vraag aan de gedeputeerde, maar die is voor ons wel belangrijk om de afweging te kunnen maken. Is het nu echt niet mogelijk om te wachten met de beslissing over dit voorstel totdat wij de maatschappelijke businesscase besproken hebben?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Nee, dat is niet mogelijk omdat wij eerst de ruimte moeten maken om die op te stellen. U kunt wel zeggen: eerst beleid en dan geld, mevrouw Brunklaus, maar wij zijn al een tijdje bezig met dit verhaal. Het is een arrangement met de BNG. Als u in de businesscase de kwaliteiten wilt die u zoekt, moet u met dit voorstel meegaan want dan maken wij de weg vrij om op die manier aan het werk te gaan.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): De gedeputeerde probeert ons te verleiden om mee te gaan. Dat is dus ons dilemma. Hij zegt dus ook dat de BNG geen ruimte geeft om die businesscase maatschappelijk dusdanig te ontwikkelen dat het ons allen goed uitkomt.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Dit wordt echt een herhaling van zetten. Ik heb aangegeven dat de BNG bereid is om voor een lager rendement in de tweede fase mee te gaan. Je ziet dat het niet te doen is als het gaat om het accepteren van risico's of om flexibiliteit als het gaat om het accepteren van risico's. Dan hebben wij eigenlijk de verkeerde partner in huis. Dat is op strategisch niveau de reden om te zeggen dat wij alleen verder willen gaan. Als wij dat doen, gaan wij op een gegeven moment ook kijken of wij die voortgang boeken en of wij de maatschappelijke meerwaarde die we zeker nastreven, kunnen optimaliseren, maar wel in die volgorde want anders is die opportuniteit er niet.

De heer Van Hattem vroeg heel concreet of op dit moment projectontwikkeling in gang is gezet in relatie tot huisvesting van statushouders. Ik kan hem antwoorden dat dit niet het geval is.

De heer **Van Hattem** (PVV): Dat is voor dit moment duidelijk, maar hoe moet ik dan de opmerking van de gedeputeerde duiden dat gemeenten en corporaties zoeken naar partnership voor de opgave van goedkope koop- en vooral sociale huurwoningen? Hoe moet ik de ontwikkeling van sociale huurwoningen zien in relatie tot ruimte-voor-ruimtekevels?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Ik denk dat de heer Vreugdenhil dit het best verwoord heeft. Je ziet dat gemeenten op zoek naar een meer integrale ontwikkeling, juist in de diversiteit van

woonmilieus die je kunt aanbieden in een aantal gevallen geïnteresseerd zijn om de ruimte-voor-ruimte-kavels in te brengen in de gebiedsontwikkeling. Wij gaan op ruimte-voor-ruimte-kavels geen sociale huurwoningen neerzetten, want dan is de businesscase geen businesscase meer. Het gaat dan om een samenwerkingsproject waarin gemeenten c.q. corporaties in staat zijn bepaalde kwaliteiten te realiseren en wij met ruimte-voor-ruimte andere kwaliteiten en samen maakt dit dat het project als gebiedsontwikkeling een meerwaarde heeft ten opzichte van solitaire ontwikkeling.

De heer **Van Hattem** (PVV): Sociale huur is dus uitgesloten van de ruimte-voor-ruimte-kavels?

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Dat is materieel uitgesloten en het is ook niet de opdracht die in het kader van ruimte-voor-ruimte echt aan de orde.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde voor zijn antwoord.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Ik wil enkele minuten schorsing vragen.

De **voorzitter**: Voordat ik de beraadslaging sluit, schors ik de vergadering voor enkele minuten.

De vergadering wordt enkele minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ik zie dat de heer Kuijken het woord wil voeren.

De heer **Kuijken** (CDA): Voorzitter. Wij hebben in tweede termijn gesproken over de borgstelling. Het argument van de gedeputeerde was dat zonder borgstelling de banken niet financieren en dat dit ook met looptijd te maken heeft. Wij kunnen de gevolgen van die borgstelling nu niet overzien, bovendien moeten wij snel beslissen. Wij hebben twee weken tijd om te onderhandelen en er iets aan te doen. Wij vinden dit heel kort. Er staat hier niet voor niets in deze zaal: "Bij twijfel niet doen." Onze bedenking blijft dus overeind. Met de overige besluiten kunnen wij wel instemmen en geven daar de gedeputeerde het volle vertrouwen. Daarom handhaven wij ons amendement.

De **voorzitter**: U hebt het nog niet eens ingediend! Ik begrijp dat u een amendement wilt indienen, maar formeel hebt u dat nog niet gedaan.

De heer **Kuijken** (CDA: Dan dien ik bij deze een amendement in, voorzitter.

De **voorzitter**: Door het lid Kuijken wordt het volgende amendement voorgesteld;

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20 november 2015, behandelend het Statenvoorstel 68/15 B inzake Ontwikkelingsmaatschappij Ruimte voor Ruimte (ORR) -

Uitbreiding provinciale participatie,

besluiten dat:

de tekstpassage:

- *"3. Geen wensen en bedenkingen kenbaar te maken met betrekking tot het voornemen van GS tot het verstrekken van een borgstelling van maximaal € 50 miljoen ten behoeve van vreemd vermogen financiering aan de ORR en hiertoe de begroting te wijzigen;"*
vervalt."

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A7.

Ik kijk even rond of nog anderen het woord willen voeren. Mijnheer Van Hattem, graag even kort vanaf uw plaats.

De heer **Van Hattem** (PVV): Ook onze fractie heeft nog steeds wensen en bedenkingen bij dit voorstel. Wij hebben die vandaag ook geuit. Wij zijn niet volledig overtuigd dat het nu een succesformule wordt. Zeker ten aanzien van het punt dat in het amendement naar voren wordt gebracht. Bij de 50 miljoen euro externe financiering hebben wij wensen en bedenkingen. De vorige constructie was een van de redenen om die te beëindigen. Ik wijs ook op de hoge rentelasten die meespeelden bij de externe financiers. Het voorstel om nu opnieuw in een constructie te stappen met externe financiers en bijbehorende rentelasten, vinden wij op dit moment te weinig doordacht om daarin meteen te kunnen meegaan.

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Wij hebben de discussie scherp gevoerd. De toezegging die de gedeputeerde heeft gedaan om de maatschappelijke businesscase verder uit te werken en ons daarin goed mee te nemen, sterkt ons in het idee dat wij toch voor dit voorstel kunnen stemmen.

De **voorzitter**: Mevrouw Brunklaus, stemverklaringen kunnen ook bij de stemming worden gegeven. Het gaat nu echt even om wat nog gezegd moet worden voordat wij de beraadslaging sluiten. Ik zie nog mevrouw Klitsie en mijnheer Heijmans. Mijnheer Heijmans was eerst.

De heer **Heijmans** (SP): Toch even voor de duidelijkheid, voorzitter. Ik heb een amendement A7 op mijn tafel liggen. Begrijp ik goed dat dit amendement in stemming gebracht wordt en dat er geen amendement A7a ligt.

De **voorzitter**: Amendement A7 wordt in stemming gebracht.

De heer **Heijmans** (SP): Dan is het duidelijk.

De **voorzitter**: Mevrouw Klitsie, uw opmerking ging hier ook over.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Inderdaad, voorzitter, dank u wel.

De **voorzitter**: Het is gebruikelijk dat de gedeputeerde nog even de kans krijgt te reageren op het amendement.

Sorry, de heer Koevoets. Excuus.

De heer **Koevoets** (VVD): Ik zat al een tijdje te zwaaien, mijnheer de voorzitter, maar dat geeft niet.

De **voorzitter**: Ik had u even niet gezien, maar het komt goed.

De heer **Koevoets** (VVD): Wij hebben de toezegging van de gedeputeerde helder gehoord. Ik weet niet wat hij gaat doen met dit amendement, maar wat ons betreft is het volstrekt overbodig. Wij vertrouwen erop dat wanneer er sprake is van hogere rentes de gedeputeerde niet zal...

De **voorzitter**: Geen derde termijn, mijnheer Koevoets.

Ik vraag de gedeputeerde kort en krachtig te reageren op het voorliggende amendement A7.

De heer **Van Merrienboer** (GS;PvdA): Voorzitter. Ik kan niet anders dan het amendement ontraden, omdat dit aan GS het mandaat ontnemt om te handelen en wij moeten handelen. Het gaat erom dat wij linksom of rechtsom – linksom is via de borgstelling extern en rechtsom is zelf – handelen. Ik vond het echt een goed voorstel van de heer Heijmans om hier de piepprocedure te volgen. Ik weet niet of die vastligt in de het Reglement van orde. Ik zal bij de Staten inzichtelijk een voorstel neerleggen, waarbij zij via de piepprocedure nog even in de gelegenheid zijn om hun definitieve oordeel daarover te geven alvorens GS een besluit nemen over of via borgstelling vreemd vermogen financieren dan wel extern. Ik hoop dat die toezegging volstaat om het amendement niet in stemming te brengen.

De **voorzitter**: Ik dank de gedeputeerde. Ik merk overigens op dat noch in het oude noch in het nieuwe Reglement van orde een piepprocedure als zodanig verankerd is. Wij noteren de toezegging in de notulen en dat moet voldoende zijn. Ik sluit de beraadslaging en wij gaan stemmen. Ik zie dat mevrouw Van der Sloot nog het woord wil voeren.

Mevrouw **Van der Sloot** (CDA): Wellicht ten overvloede, voorzitter. Ik wil aangeven dat de heer Steenbakkers als medewerker van de Rabobank niet aanwezig is bij deze bespreking. Hij zal ook niet deelnemen aan de stemming.

De **voorzitter**: Dank voor deze melding. Wij gaan stemmen.

In stemming komt amendement A7

De heer **Koevoets** (VVD): Tegen.

De heer **Kuijken** (CDA): Voor.

De heer **Heijmans** (SP): Tegen.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voor.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Tegen.

De heer **Maas** (PvdA): Tegen.

Mevrouw **Brunklus** (GroenLinks): Tegen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Tegen.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voor.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de PVV, de PvdD, de CU/SGP en Lokaal Brabant voor dit amendement hebben gestemd en die van de overige fracties ertegen, zodat het is verworpen.

In stemming komt Statenvoorstel 68/15

De heer **Koevoets** (VVD): Voor.

De heer **Kuijken** (CDA): Tegen.

Voorzitter. Het CDA is voor de besluiten 1,2,4 en vijf. Het CDA heeft veel vertrouwen in deze gedeputeerde en sluit niet uit dat als de gedeputeerde bij ons terugkomt met een financieringsconstructie het CDA het daarmee roerend eens is.

De heer **Heijmans** (SP): Voor.

De heer **Van Hattem** (PVV): Tegen.

Voorzitter. Gelet op onze eerder geuite wensen en bedenkingen stemmen wij tegen.

Mevrouw **Klitsie** (D66): Voor.

De heer **Maas** (PvdA): Voor.

Mevrouw **Brunklus** (GroenLinks): Voor.

Voorzitter. De gedeputeerde heeft toegezegd te komen met een maatschappelijke businesscase. Wij gaan ervan uit dat dit voorstel hem meer ruimte geeft om daartoe te komen.

De heer **Van Overveld** (50PLUS): Voor.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Tegen.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voor.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voor.

Voorzitter. Wij stemmen voor met dezelfde stemverklaring als GroenLinks.

De **voorzitter**: Ik constateer dat de aanwezige leden van de fracties van het CDA, de PVV en de PvdD tegen dit voorstel hebben gestemd en die van de overige fracties ervoor, zodat het is aangenomen.

Ik stel voor door te gaan en niet te pauzeren, tenzij u dat dringend wenst. Ik zie dat dit niet het geval is.

PS 63/15: Reglement van orde Provinciale Staten Noord-Brabant 2015

De **voorzitter**: De heer Van Gruijthuisen zal achter de voorzitterstafel plaatsnemen om namens het presidium eventuele opmerkingen van uw zijde van een antwoord te voorzien. Als eerste voert mevrouw Van der Sloot van de fractie van het CDA het woord. Zij ziet daarvan af.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Een reglement van orde zonder piepprocedure? Nee, voorzitter! Ik heb slechts een klein punt. Verder ben ik namens mijn fractie uiteraard uitermate tevreden over de wijzigingen van het Reglement van orde.

Als wij in deze provincie een bijzondere of een extra Statenvergadering bij elkaar willen roepen, kan dat met een vijfde deel van de oftewel met 11 Statenleden. Dat is een mooie procedure omdat het niet de dictatuur van de meerderheid is, maar zeker ook aan een stevige minderheid – zijnde 11 van

de 55 Statenleden – de mogelijkheid geeft zo'n vergadering bij elkaar te roepen. Anderzijds slaat het ook niet door naar de kleinst mogelijke minderheid, waarbij je zou kunnen zeggen: waarom zou niet één Statenlid een bijzondere of een extra Statenvergadering bij elkaar kunnen roepen?

Een reglement van orde moet naast het borgen van rechten van minderheden, het borgen van rechten van alle fracties en individuele Statenleden ook voorkomen dat er misbruik gemaakt wordt van een reglement van orde en dat bij wijze van spreken deze Staten min of meer kunnen worden gegijzeld door één persoon die elke week denkt: och, laat ik de Staten in Brabant maar weer eens bij elkaar roepen.

Mijn amendement richt zich op het presidium waarin in feite afgeweken wordt van deze goede procedure. Waarom zouden wij voor het presidium niet hetzelfde laten gelden: een vijfde van het aantal leden van het presidium? Het presidium telt 11 leden, dat wil dus zeggen: 2 leden van het presidium of dan wel de voorzitter zijn nodig om het presidium bij elkaar te roepen. Dat is in lijn met de gedragslijn ten aanzien van een Statenvergadering. Het voorkomt ook dat bij wijze van spreken één persoon week na week kan bedenken: ik wil wat publiciteit en roep het presidium maar weer eens bij elkaar! Het is puur een mogelijkheid om misbruik van ons Reglement van orde te voorkomen. Ik vraag steun voor dit amendement.

De **voorzitter**: Door het lid Heijmans wordt het volgende amendement voorgesteld"

"Provinciale Staten van Noord-Brabant in vergadering bijeen op 20 november 2015, gelezen hebbend

ontwerpbesluit 63/15B: Reglement van orde Provinciale Staten van Noord-Brabant, en gehoord hebbend de beraadslagingen:

besluiten:

Artikel 7, lid 5, als volgt te wijzigen:

"Het presidium komt ten minste eenmaal per kwartaal bijeen en voorts wanneer de voorzitter of twee van de leden dit nodig achten.""

Dit amendement maakt onderwerp uit van beraadslaging en krijgt nr. A1.

Het amendement staat digitaal voor u ter beschikking en er zijn ook kopieën verstrekt.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Vandaag spreken we over een nieuw Reglement van orde voor Provinciale Staten; de spelregels voor de manier waarop we hier ons vergaderwerk uitvoeren dus. Dat nieuwe reglement komt er niet omdat het oude niet voldeed, maar omdat een meerderheid van PS heeft gekozen voor een nieuwe werkwijze van Provinciale Staten, en die vergt een nieuw Reglement van orde.

Er is hard gewerkt aan het nieuwe reglement als een uitwerking van die nieuwe werkwijze en daarvoor willen we alle betrokkenen bedanken.

De PVV is niet tegen een nieuwe werkwijze, maar wel tegen het grootste deel van de werkwijze die nu gekozen is. Toen deze werkwijze werd voorgesteld, voorzagen wij diverse praktische problemen en een berg chaos. Daarnaast bevat het nieuwe reglement voor de PVV een aantal niet acceptabele zaken.

Het lijkt wel alsof niet de meest praktische werkwijze maar vooral de boel 180 graden omdraaien, een doel op zichzelf is geworden. Dat kan volgens de PVV niet de intentie zijn, want vergaderingen van Provinciale Staten zijn bedoeld om de dossiers voor Brabant te behandelen. Daartoe zijn wij hier gekozen.

Uiteraard realiseren wij ons dat de meerderheid voor deze nieuwe werkwijze heeft gestemd. We zijn nu een paar maanden later en de PVV zou wel eens willen weten of de voorstanders diep in hun hart nog steeds zo blij zijn met die nieuwe werkwijze. Wij zullen de evaluatie die over enige tijd zal volgen, in elk geval met belangstelling tegemoet zien. Want hoe aantrekkelijk en hoe handig is nou eigenlijk een werkwijze in PS waarbij bijvoorbeeld stemming en debat van elkaar gescheiden zijn?

De theoretische gedachte achter het niet meer direct na de beraadslagingen stemmen over een voorstel was, dat Statenleden dan de vergadering en het provinciehuis kunnen verlaten om iets anders te gaan doen. De praktijk is echter dat na de beraadslagingen het debat zonder ontknoping uitdooft als een nachtkaaars. Dat is een domper voor de burger die het debat volgt en de journalist die er een artikel over wil schrijven. Wiens doel dienen PS nou? Dat van de burger of dat van zichzelf?

Het scheiden van debat en stemming is geen onlogische gedachte voor voltijdse parlementariërs die gedurende alle debatdagen van de week ook daadwerkelijk aanwezig zijn in of in de buurt van de vergaderzaal. Maar wij zijn geen fulltimers, wij zijn parttime politici. Het provinciehuis verlaten is geen optie, want hoe ga je dan bijvoorbeeld om met moties die vanwege hun aard wél direct stemming vergen? Het gebruikte theoretische argument voor de scheiding tussen debat en stemming blijkt in de praktijk dan ook onzin te zijn.

Wat is de waarde van een reglement als de praktijk een aaneenschakeling is van uitzonderingen op dat reglement? Vanaf september, het moment dat de nieuwe werkwijze in gebruik werd genomen, hebben we gestemd over 16 voorstellen, exclusief lijsten van ingekomen stukken en notulen. Bij slechts 7 van de 16 voorstellen hebben we gehandeld volgens de nieuwe werkwijze van stemming over voorstellen in een volgende vergadering. Wie het nog logisch vindt, mag het zeggen!

Voorzitter, dan het reglement. Dat reglement is niet 'in balans'. In een aantal opzichten zijn relatief kleine zaken tot in het grootste detail afgetimmerd, denk aan spreektijden en gedetailleerde beschrijving van wie, wat, en wanneer bijvoorbeeld bij een mondelinge vraag. Terwijl bij iets groots als een themavergadering alles wordt afgetikt in één korte paragraaf, zonder al te veel poespas en nauwelijks spelregels. Waar is de balans?

Het nieuwe Reglement van orde bevat ook een aantal opmerkelijke wijzigingen die volstrekt niets te maken hebben met de introductie van de nieuwe werkwijze. Zo vindt de PVV de betutteling bij het indienen van teksten voor mondelinge vragen en actuele moties onacceptabel. Waarom zouden wij bijvoorbeeld de tekst van mondelinge vragen of een actuele motie de dag voor een Statenvergadering al bij de voorzitter moeten indienen? Dit is toch de aard van democratie treden met voeten? Waarom zou de griffier of de voorzitter vooraf de vragen nodig hebben? Welk probleem hadden we dat we hiermee oplossen; met andere woorden: welk nuttig doel dient dit? En voorzitter wat is dan de volgende stap? Dat we onze spreekteksten vooraf bij de griffie moeten indienen?

In artikel 29 (lid 4) staat: "Provinciale Staten nemen op advies van de procedurevergadering een besluit over een verzoek tot het houden van een interpellatiedebat bij vaststelling van de agenda van de vergadering van Provinciale Staten." In dit artikel is de formulering "op advies van de procedurevergadering" later toegevoegd. De vraag is waarom PS tot een trekpop worden gemaakt die alleen maar pro forma een voorgekookt advies van de procedurevergadering zou moeten overnemen volgens het reglement. Dat lijkt ons niet wenselijk.

De PVV heeft vijf amendementen en dient die bij deze in. Bij voorbaat geven wij daarbij aan dat dezen amendementen dus niet de enige bezwaren bij het nieuwe reglement zijn, maar het zijn wel zaken die wij los van de werkwijze niet acceptabel vinden in het nieuwe reglement.

De **voorzitter**: Door het lid mw. Van der Kammen worden de volgende amendementen voorgesteld.

Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20-11-2015, ter bespreking van Statenvoorstel 63/15 RvO PS NB 2015, besluiten:

1. In ontwerpbesluit 63/15B artikel 14 lid 2. de tekst:

- "2. Gelijkzeitig met de oproep voor de vergadering van Provinciale Staten worden de voorlopige agenda van de vergadering van Provinciale Staten en de bijbehorende stukken zo veel mogelijk ter openbare kennis gebracht, voor zover het geen zaken betreft waarop krachtens artikel 25 van de wet geheimhouding rust."

te wijzigen in:

- "2. Gelijkzeitig met de oproep voor de vergadering van Provinciale Staten worden de voorlopige agenda van de vergadering van Provinciale Staten en de bijbehorende stukken ter openbare kennis gebracht en gepubliceerd via de website van de Provincie, voor zover het geen zaken betreft waarop krachtens artikel 25 van de wet geheimhouding rust.";

2. In ontwerpbesluit 63/15B artikel 15 lid 2 onderdeel d. de tekst:

- "d. de griffier verstrekt de achterliggende mededelingen en brieven aan alle Statenleden;"

te wijzigen in:

- "d. de griffier verstrekt de achterliggende mededelingen en brieven aan alle Statenleden en plaatst alle stukken voorzover mogelijk op de website van de provincie;"

Toelichting bij 2: Het uitgangspunt moet niet zijn dat er geen enkel ingekomen stuk op de website van de Provincie wordt geplaatst, maar dat de stukken op de website van de Provincie worden geplaatst, tenzij

er een dringende reden bestaat dat niet te doen.

Tussen de ingekomen stukken zitten ook zaken als memo's van GS, Nota's van toelichting, Nota's van antwoord

en dergelijke. Dat zijn geen stukken waarover aan de burger is uit te leggen dat die niet op de website zouden moeten worden gepubliceerd, dat zijn stukken die onverkort deel uitmaken van dossier en debat.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20-11-2015, ter bespreking van Statenvoorstel

63/15 RvO PS NB 2015,

besluiten:

1. In ontwerpbesluit 63/15B artikel 32 lid 2 de tekst:

- "2. Het woord kan worden gevoerd op de Statendag over de op die dag te behandelen onderwerpen."

te wijzigen in:

- "2. Het woord kan worden gevoerd op de Statendag over de op die dag te behandelen onderwerpen in de themabijeenkomsten en de vergadering van Provinciale Staten."

Toelichting: Het zou vreemd zijn indien burgers ten behoeve van onderwerpen in de informatiebijeenkomsten

inspreekrecht hebben. Inspraak betekent namelijk veelal politieke reflectie, terwijl daarvan bij een informatiebijeenkomst

juist geen sprake is.

De PVV zou er overigens een voorstander van zijn het inspreken voor onderwerpen van de themavergaderingen en PS-vergaderingen in de betreffende vergaderingen zelf te laten plaatsvinden.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20-11-2015, ter bespreking van Statenvoorstel 63/15

RvO PS NB 2015,

besluiten:

In ontwerpbesluit 63/15B artikel 29 de tekst:

- *"3. De bespreking van het initiatiefvoorstel tijdens de vergadering van Provinciale Staten vindt plaats voordat andere op de agenda voorkomende voorstellen worden besproken, tenzij Provinciale Staten op voorstel van de procedurevergadering besluiten:
 - a. *het voorstel met het oog op de orde van de vergadering samen met een ander geagendeerd onderwerp of voorstel te bespreken;*
 - b. *het voorstel voorafgaand aan de behandeling door Provinciale Staten te bespreken in een themavergadering.*"*

te wijzigen in:

- *"3. De bespreking van het initiatiefvoorstel tijdens de vergadering van Provinciale Staten vindt plaats voordat andere op de agenda voorkomende voorstellen worden besproken, tenzij Provinciale Staten op voorstel van de procedurevergadering besluiten het voorstel met het oog op de orde van de vergadering samen met een ander geagendeerd onderwerp of voorstel te bespreken;*
- *4. PS kunnen desgewenst besluiten het voorstel voorafgaand aan de behandeling door Provinciale Staten te bespreken in een themavergadering."*

Toelichting: De in het RvO opgenomen tekst is taalkundig voor meerdere interpretaties vatbaar, en kan worden

gelezen als de mogelijkheid dat de bespreking van een initiatiefvoorstel niet plaatsvindt voordat de andere

op de agenda voorkomende voorstellen worden besproken op het moment dat een dergelijk initiatief is besproken

in een themavergadering.

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20-11-2015, ter bespreking van Statenvoorstel 63/15

RvO PS NB 2015,

besluiten:

1. In ontwerpbesluit 63/15B, artikel 45 de tekst:

- *"Dit reglement treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Provinciaal Blad waarin zij wordt geplaatst en werkt terug tot en met 26 maart 2015."*

te wijzigen in:

- *"Dit reglement treedt in werking met ingang van de dag na de datum van uitgifte van het Provinciaal Blad waarin zij wordt geplaatst."*

"Provinciale Staten van Noord-Brabant, in vergadering bijeen op 20-11-2015, ter bespreking van Statenvoorstel 63/15

RvO PS NB 2015,

besluiten:

1. In ontwerpbesluit 63/15B artikel 26 lid 3 de tekst:

- *"3. De vragen worden om uiterlijk 20.00 uur voorafgaand aan de dag waarop een vergadering van Provinciale Staten wordt gehouden door tussenkomst van de griffier bij de voorzitter ingediend."*

te wijzigen in:

- *"3. Het onderwerp van de vragen wordt om uiterlijk 20.00 uur voorafgaand aan de dag waarop een vergadering van Provinciale Staten wordt gehouden door tussenkomst van de griffier bij de voorzitter ingediend."*

2. In ontwerpbesluit 63/15B artikel 31 lid 5 de tekst:

- *"5. De actuele motie wordt uiterlijk om 20.00 uur voorafgaand aan de dag waarop een vergadering van Provinciale Staten wordt gehouden bij de voorzitter ingediend."*

te wijzigen in:

- *"5. Het onderwerp van de actuele motie wordt uiterlijk om 20.00 uur voorafgaand aan de dag waarop een vergadering van Provinciale Staten wordt gehouden bij de voorzitter ingediend."*

Deze amendementen maken onderwerp uit van beraadslaging. Zij krijgen respectievelijk nr. A2, A3, A4, A5 en A6.

De heer **Smeulders** (PvdA): Voorzitter. Van de PvdA-fractie een heel ander geluid maar dat had u wel verwacht. De vorige periode heerste bij veel Statenleden het gevoel dat wat wij hier deden efficiënter en effectiever zou kunnen. Daarom is vorige periode al een traject ingezet om te komen tot een nieuwe werkwijze. Daarvoor is een enquête gehouden, afstudeerders van de universiteit van Tilburg hebben erover nagedacht en uiteindelijk zijn wij in het begin van deze bestuursperiode gezamenlijk gekomen tot een nieuwe werkwijze. Die werkwijze borgen wij met het voorliggende nieuwe Reglement van orde. Wat ik hier vertel, is niet bijzonder en dat is ook niet de reden dat ik spreektijd heb aangevraagd.

Ik wil aangeven dat dit proces al minstens een jaar loopt en de mensen die daarbij betrokken zijn geweest danken. Dat is natuurlijk de griffie. Cathalijne had echt een visie op hoe de Staten beter zouden kunnen werken. Veel van de dingen die wij nu doen en uitvoeren, zijn bij Cathalijne ontstaan. Wat onze fractie betreft verdient zij echt complimenten. Natuurlijk ook complimenten voor Kirsten want die heeft het overgenomen terwijl wij al een tijdje op de trein zaten. Zij heeft het hartstikke goed gedaan en dat geldt ook voor de andere mensen van de griffie. Complimenten van onze fractie!

Mevrouw **Brunklaus** (GroenLinks): Voorzitter. Wij hebben vooral gekozen voor een nieuwe werkwijze om een meer levendig debat te krijgen in deze Staten. Wij hebben daarstraks gezien dat dit wel werkt.

Groenlinks heeft gemerkt dat deze werkwijze veel vraagt van PS. Wij moeten goed opletten maar het kost ook veel energie. Er wordt vooral ingezet op efficiënter vergaderen maar naar mijn mening moet de nadruk blijven liggen op zorgvuldig vergaderen. Daarop zullen wij blijven letten.

Wij vinden het jammer dat ingediende moties in de tussenliggende periode van twee weken niet meer aangepast kunnen worden, maar wij leggen ons daarbij neer.

Ik wil nog even ingaan op het amendement van de heer Heijmans. In het presidium hebben wij de werkwijze doorgenomen. Ik heb daarbij aangegeven dat ik het eens ben met het voorstel van de SP. Voor het presidium geldt immers dat je gezamenlijk steun van twee leden kunt krijgen.

De **voorzitter**: Het woord is nu aan de heer Vreugdenhil. Ik merk overigens op dat er een bijzonder publiek is aangetreden om naar het woord van de heer Vreugdenhil te luisteren. Ik heet de familie Vreugdenhil bijzonder welkom op de publieke tribune. Jullie papa heeft het woord!

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): Voorzitter. Ik moet nu wel iets zeggen, want anders moet ik thuis uitleggen dat wij hier alleen maar zitten en koekjes eten. Er wordt hier gewoon heel hard gewerkt, maar bij het vorige agendapunt waren zij er niet!

De nieuwe werkwijze bevalt ons als kleine fractie enorm goed. De Statendagen zijn dynamisch en wij kunnen er goed mee uit de voeten.

Ik zou toch tegenspel willen bieden tegen de PVV-fractie die hier woorden gebruikt als "trekpop" en "van te voren inleveren bij de griffie". Volgens mij is dat absoluut niet aan de orde en het zou jammer zijn als die opmerkingen hier boven de markt blijven hangen. Het is wel zo dat wij ertoe oproepen om dat gesprek met elkaar te voeren en niet bij elk dingetje op de letter van de wet te gaan zitten maar gezamenlijk te zorgen voor een goede uitstraling als parlement van Brabant! Ik denk dat dit Reglement van orde ons daarbij goede diensten kan bewijzen.

De **voorzitter**: Op de valreep een interruptie van de heer Van der Wel. U hebt niet het woord gevraagd, dus kort.

De heer **Van der Wel** (PvdD): Voorzitter. Ik werk graag mee aan het optreden van de heer Vreugdenhil voor zijn familie.

De **voorzitter**: Dat is de afspraak!

De heer **Van der Wel** (PvdD): Ik vind dat u enigszins gelijk hebt met uw opmerking over woorden die hier gebruikt worden bij deze sessie, mijnheer Vreugdenhil. Ik neem echter aan dat u de amendementen van de PVV wel gaat wegen op nut en noodzaak. Bepaalde dingen vinden wij ook en misschien u ook wel. Ik neem toch aan dat u de amendementen inhoudelijk zult beoordelen.

De heer **Vreugdenhil** (CU/SGP): U kent ons, mijnheer Van der Wel. Wij beoordelen elk voorstel op zijn waarde en merites. Ik vind echter dat de woorden die gebruik worden in het debat niet passen bij de voorstellen. Ik wil dat gezegd hebben want dat doet afbreuk aan de voorstellen. Wij zullen de amendementen inderdaad allemaal beoordelen en als wij het ermee eens zijn, stemmen wij voor. Dat moet de lijn zijn hoe de Staten van Brabant voorstellen behandelen.

De heer **Heijman** (Lokaal Brabant): Voorzitter. Vanaf dag één dat ik in deze Staten zit, zijn wij bezig met het veranderen van het Reglement van orde. Wat mij betreft hadden wij op de achterkant van een bierviltje gezet wat wij met elkaar moesten afspreken. Voor mij is het enigszins pionieren. Wij zien vanzelf wel waar wij vastlopen. Wij hebben een voortreffelijke voorzitter die het samen met ons wel oplost.

Ik vind het een prachtig werk en dank de griffie hartelijk daarvoor. Ook wij zien een paar dingen die naar onze mening beter gekund hadden. Wij hadden graag meer burgerleden gewild, maar begrijpen ook dat wij daarvoor hier geen meerderheid krijgen.

Wij zien het Reglement van orde als een afgewogen geheel. Wij zullen dan ook geen amendementen steunen. Dit is het en daar moeten wij het mee doen. Als wij de komende jaren merken dat er iets veranderd moet worden, mogen de volgende Staten een nieuw reglement maken.

De **voorzitter**: Ik vraag uw vicevoorzitter de heer Van Gruijthuijsen kort te reageren op wat er naar voren is gebracht alsmede op de ingediende amendementen.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Ik mag hier staan namens het presidium en zal mijn uiterste best doen om alle vragen zo goed mogelijk te beantwoorden.

Het was inderdaad in de vorige periode dat duidelijk werd dat het toen vigerende Reglement van orde een aantal aanpassingen vroeg. Dat was de start voor het herschrijven, aanvullen en wijzigen van het reglement. De directe aanleiding was echter de Statenvergadering van 10 juli 2015 waarin de Staten aangaven dat zij meer flexibiliteit, diversiteit en meer ruimte voor de individuele fracties om hun rol te kunnen pakken, wensten. Een instrument als een reglement van orde is daar dienend aan. Wij willen immers een kwalitatief goed besluitvormingsproces en ruimte voor een aantrekkelijk politiek debat, maar omdat wij parttime politici zijn, moeten wij efficiënt met onze tijd omgaan en dubbelingen voorkomen.

De afgelopen maanden is in een informatiebijeenkomst, een procedurevergadering, in het presidium, via mail etc. dit Reglement van orde door de zeef gehaald. Geen enkele fractie is 100% tevreden en dat kan ook niet. Het is juist mooi dat wij samen onze cultuur bewaken, zoals de heer Vreugdenhil zojuist zei, en op die manier naar dit reglement kijken.

Ik denk ook dat het proces zorgvuldig is verlopen. Daarvoor is veel inspanning verricht door de voorzitter, door de griffie en door de juristen die hieraan vanuit de ambtelijke organisatie gewerkt hebben.

Ik ga kort in op de amendementen. Ik heb al aangegeven dat het een zeer zorgvuldig proces is geweest. Er is veel gewikt en gewogen en er is ook aangegeven dat het niet voor iedereen haalbaar is.

Ik begin met amendement A1. Het is een keuze, mijnheer Heijmans, wij hebben daar al kort over gesproken. Mijn insteek is elk amendement te ontraden, omdat wij alles gewikt en gewogen hebben. Dat geldt ook voor het bijeenroepen van het presidium.

Zoals ik al eerder zei, er is ook gesproken over de mailwisselingen. De juristen hebben aangegeven dat een aantal zaken op een bepaalde manier is opgeschreven om wat ruimte te laten. Handel in de geest van de wens de Provinciale Staten. Amendement A2 wil ik ontraden want dan wordt het keihard, terwijl er wat ruimte moet zijn om een aantal zaken toch te kunnen indienen en te bespreken. Nood breekt wetten. Met dit amendement is dat niet mogelijk. Ook uit het voorzichtigheidsprincipe ontraad ik dit amendement.

Naar aanleiding van amendement A3 merk ik op, dat in het presidium besloten is dat informatiebijeenkomsten onderdeel uitmaken van ons besluitvormingsproces. Wij willen burgers betrekken bij ons besluitvormingsproces. Daarbij horen ook de informatiebijeenkomsten en die worden ook gehouden tijdens de Statendagen. Vanuit dat perspectief ontraad ik dit amendement.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Toch even ter toelichting en met een reflecterende vraag daarbij. Insprekrecht voor burgers staat hoog in ons vaandel. Dat vinden wij zeer belangrijk, maar een informatiebijeenkomst hebben wij in het nieuwe reglement getypeerd als een "niet politieke bijeenkomst". Er worden geen politieke standpunten ingenomen, etc. Het is vreemd als je een insprekreactie vraagt van burgers op een onderwerp uit een informatiebijeenkomst, terwijl je daar politiek niet op kunt reflecteren in een informatiebijeenkomst. Graag een reactie.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Het inspreekrecht gaat over het besluitvormingsproces. Een inspreker kan wel informatie verschaffen aan de Staten over het onderwerp dat dan op die Statendag geagendeerd staat. Als wij vertrekken vanuit het perspectief van het inspreekrecht, kan een inspreker dus informatie verschaffen. Dat kan zowel politiek als niet politiek zijn. Als je echter uitsluit dat een burger kan inspreken op een informatiebijeenkomst, kan die informatie de Staten wellicht niet bereiken.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Hoe voorkom je dan, voorzitter, dat het wel een politieke inspraak wordt? PS worden ook geacht zich op zo'n moment van politieke oordelen te onthouden. Hoe voorkom je dat de inspraak dan geen politiek tintje krijgt?

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Volgens mij zit daar een technisch voorzitter bij uit ons midden die daar heel goed op kan letten.

De heer **Koevoets** (VVD): Voorzitter. Ik meen te begrijpen dat het nog steeds gebeurt in de tijd die gereserveerd is voor inspreken op die Statendag. Dat is mijn interpretatie. Klopt dat? Met andere woorden: het gebeurt gewoon op het moment waarop men kan inspreken en dat is aan het begin van de dag. Dan kunnen wij toch de informatie tot ons nemen en vervolgens meenemen naar de informatiebijeenkomst. Heb ik dat goed begrepen?

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Dat hebt u inderdaad goed begrepen, mijnheer Koevoets. Dan kom ik bij amendement A4. Ik begrijp de verwarring en daarom is het voor mij heel moeilijk om te zeggen dat ik dit amendement ontraad. Als wij het amendement echter zouden willen overnemen, moet punt 4 aangepast worden met "in afwijking van het derde lid". Wellicht hebben wij de komende tijd de ruimte om te kijken of het juridisch op deze manier verankerd kan worden. Ik kijk even naar de griffie.

De heer **Hageman** (D66): Ik zou tevreden zijn als de woordvoerder namens het presidium standaard zou zeggen, dat hij gehoord alle beraadslagingen alle amendementen ontraadt. Verder hoeft hij voor mij geen inhoudelijke toelichting te geven.

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Dank u wel, mijnheer Hageman. Ik ga eens even kijken wat ik met uw suggestie doe. Ik vind namelijk dat elk ingebracht amendement een reactie verdient. Daarvoor is ruimte. Ik dank ook voor alle inspanningen die daarvoor zijn verricht. Zoals de heer Vreugdenhil ook aangaf, elk amendement moet op zijn merites beoordeeld worden.

Amendement A5 zou ik willen ontraden. Vooruitlopend op de wijziging van het Reglement van orde is al gewerkt in de geest van het nieuwe Reglement. Striks juridisch gezien is het dus blijkbaar wel correct.

Dan kom ik bij amendement A6. Ik heb al gezegd dat wij parttime politici zijn, dat wij ruimte moeten hebben voor het politieke debat maar dat wij een en andere efficiënt willen organiseren. Als alleen het onderwerp wordt genoemd, kan het voorkomen dat het lastig is om direct antwoord te geven. Daarom heeft het presidium besloten het op deze manier in het conceptreglement van orde te brengen.

De heer **Van Hattem** (PVV): De heer Van Gruijthuijsen ontraadt amendement A5. Welke consequenties heeft dat voor de besluiten die in de afgelopen periode zijn genomen, dus vanaf 26 maart, op basis van het vigerende reglement? Daar hebben wij nog mee gewerkt en daar is ook heel vaak naar verwezen in deze Staten. Zijn de besluiten die op basis van dat reglement zijn genomen nog wel juridisch houdbaar als dit nieuwe reglement met terugwerkende kracht wordt toegepast?

De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD) Zover ik heb begrepen, zijn die inderdaad juridisch houdbaar.

De heer **Heijmans** (SP): Voorzitter. Het is toch een beetje rare situatie, want de heer Van Gruijthuijsen heeft dat ontraden mede namens u gedaan, mijnheer Van Hattem, als lid van het presidium. Hij spreekt immers namens het presidium. Dit is de rare kronkel waarin wij terechtgekomen zijn door de amendementen inhoudelijk te bespreken.

De heer **Van Hattem** (PVV): Voorzitter. In de richting van de heer Heijmans merk ik op dat ik in het presidium duidelijk heb aangegeven het niet met alle voorstellen eens te zijn. Ik heb daarbij ook altijd gezegd dat wij deze zaak primair in PS willen bespreken en niet in de achterkamer van het presidium.

De heer **Heijmans** (SP): Het heeft niet te maken met een achterkamer. Dit is geen achterkamer. Ik zeg dat wij in een rare situatie komen omdat de heer Van Gruijthuijsen namens het presidium spreekt en leden van het presidium een amendement indienen waarop hij namens het presidium vervolgens een advies geeft.

De **voorzitter**: Soms zijn bijzondere situaties onvermijdelijk. Wij zullen toch netjes besluitvorming over dit voorstel moeten plegen. Daarvoor hebben wij deze Statenvergadering. Ik stel vast dat de heer Van Gruijthuijsen het zijne gezegd heeft. Ik kijk even of wij de beraadslaging kunnen sluiten. Wij stemmen in de volgende vergadering.

Mevrouw **Van der Kammen** (PVV): Voorzitter. Er resteert nog een laatste onduidelijkheid voor de PVV. Wij horen de reactie van de heer Van Gruijthuijsen op amendement A4. Hij wil zich daarover nader beraden, maar als de beraadslaging nu gesloten zou worden, komen wij in de positie te verkeren dat de nieuwe werkwijze ons belemmert om eventueel het amendement aan te passen. Ik wil hierover graag een uitspraak.

De **voorzitter**: Er zijn twee minuten schorsing nodig.

De vergadering wordt twee minuten geschorst.

De **voorzitter**: Ik heropen de vergadering en geef tot slot kort het woord aan de heer Van Gruijthuijsen.

De heer De heer **Van Gruijthuijsen** (VVD): Voorzitter. Ik kan heel kort zijn. Ik gaf in eerste termijn wellicht iets te veel ruimte. Ik heb net overlegd met de juridische achterban en kan kort en bondig zijn. Wij ontraden amendement A4.

De **voorzitter**: Ik dank de heer Van Gruijthuijsen en sluit de beraadslaging. Ondanks het feit dat wij de volgende vergadering pas definitief het besluit hierover nemen, wil ook ik de leden van het presidium danken voor hun grote inzet, de griffier en de juridische ondersteuning voor het vele werk en de vele tijd die hierin is gaan zitten. Ik zeg dat ook in het bijzonder tegen de griffier die vandaag niet aanwezig is maar heel hard gewerkt heeft om het met dit Reglement van orde verbonden complex van ideeën van nieuwe werkwijze in te zetten. Daarvoor verdient zij grote waardering! Jammer dat zij dat zelf niet meemaakt en ook volgende vergadering niet aanwezig kan zijn bij de stemming. Ik zal haar namens u een grote bos bloemen bezorgen op het moment dat wij bij de stemming de werkzaamheden hebben afgerond.
Cathalijsje, als je kijkt, beterschap!

(applaus)

Dat is in Den Haag te horen.

Sluiting van de vergadering

De **voorzitter**: Wij komen nu bij de sluiting van de vergadering.

Dames en heren. Ik verzoek u straks uw pasje in te leveren. Ik wil u ook bij deze gelegenheid nog even wijzen op het feit dat er op 8 december aanstaande een ontmoeting wordt georganiseerd in het provinciehuis, in belangrijke mate mede voorbereid door de traineegeneratie "De toekomst van Brabant", jonge ambtenaren die overal in onze provincie werken. Zij nodigen de volksvertegenwoordiging – u dus – , uw collega's in de waterschappen en in de gemeenteraden daarvoor uit. Het is goed om dit op dit moment nog even onder uw aandacht te brengen.

Nu is het tijd voor een drankje bij de bar om het weekend in te gaan.

De voorzitter sluit om 16.35 uur de vergadering.